

číslo 43 | listopad 2025

Ekoton

Bulletin EVVO Královéhradeckého kraje

Foto: archiv Muzeum přírody Český ráj

Chřástal polní volá o pomoc

Samoučící skupiny – udržitelný rozvoj už běží!

Od Středomoří k Indickému oceánu: dobrovolnický příběh se sítí WWOOF

Ekoton | číslo 43 | listopad 2025

Bulletin environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Královéhradeckého kraje

CO SE UDÁLO

Cyklojízda s konšely jako EVVO	4
Jedenáctý ročník specializačního studia pro školní koordinátory EVVO	5
KAPRADÍ 2025	6
Jak to bylo s Kapradíčkem a ostatními rostlinami?	7

FAKTA

Rostlinu roku 2025 – starček úzkolistý – najdeme i v Krkonoších	9
Chřástal polní volá o pomoc	10
V Královéhradeckém kraji máme	
již čtyři certifikovaná střediska ekologické výchovy	11
EVVO a občanství	12

ZE STŘEDISEK EVVO A ŠKOL

A Rocha připravila další akci pro školy a veřejnost	13
Novinky ze střediska OBZORY: certifikace, tábory i nové prostory	14
Přírodovědné a historické soustředění v Prachově	14
Prázdninový kurz místně zakotveného učení pro MŠ se opět vydařil	15
Škola pro udržitelný život: žáci řeší upcyclaci i plýtvání jídlem	16
Len a vlna – tradice pro budoucnost	17
Půda – bohatství, po kterém šlapeme	
aneb Jak pečovat o půdu (nejen) na školní zahradě	18
Academia Mercurii: „Ekologie nás baví“	19
Gymnázium Dobruška na Filipínách	20
I exkurze s výtvarkou může mít ekologickou linku	21
Environmentální akce na SPŠ, OŠ a ZŠ Nové Město nad Metují	22
Akce pro žáky ubytované v domovech mládeže hradecké zdravky	23

POMOCNÍK EVVO

Samoučící skupiny – udržitelný rozvoj už běží!	24
Kalendář akcí	26

ČTENÁŘI PÍŠÍ EKOTONU

Prostě Míra	28
-------------------	----

POSTŘEHY ODJINUD

Od Středomoří k Indickému oceánu: dobrovolnický příběh se sítí WWOOF	29
--	----

Nejistá budoucnost je výzvou pro environmentální výchovu a ochranu přírody

Nacházíme se v době, kdy ještě nevíme, kdo na další čtyři roky usedne v čele Ministerstva životního prostředí, ústředního orgánu státní správy a orgánu vrchního dozoru ve věcech životního prostředí. Jedné z posledních institucí, které brání naší krajinu před těžbou, zabetonováním, vysycháním i ztrátou biodiverzity. Informace, které aktuálně zaznívají v médiích, napovídají, že následující roky pravděpodobně nebudou růžové pro ochranu přírody a pro nevládní organizace zabývající se environmentální výchovou.

Jako malé pozitivum v nejisté době vnímám, že odcházející vláda stihla schválit Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na léta 2026–2035 a Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2026–2050, včetně navazujícího Akčního plánu pro období 2026–2030. Schválení těchto strategických dokumentů nám dává alespoň malou naději, že environmentální výchova a ochrana přírody nebudou v dalších čtyřech letech zameteny pod koberec.

Schválení v pořadí již třetího Státního programu EVVO je důležité v kontex-

tu aktuálních celospolečenských výzev, jakými jsou změna klimatu, bezpečnostní nejistoty aj. Nový Státní program EVVO klade důraz na budování odolnosti a schopnosti pružných reakcí na individuální i celospolečenské úrovni a jejich promítnutí do obsahu EVVO.

Dlouhodobá strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR do roku 2050 a navazující akční plán vymezují rámec pro ochranu přírody a krajiny v souladu s novými poznatky, mezinárodními závazky a nutností reagovat na klimatickou změnu a degradaci ekosystémů. Stanovují konkrétní opatření k zastavení úbytku biologické rozmanitosti a k posílení ekologické stability krajiny. Úbytek biodiverzity představuje zásadní hrozbu nejen pro přírodní systémy, ale i pro ekonomiku a kvalitu života obyvatel. Strategie klade důraz na propojení ochrany přírody s dalšími sektory, zejména se zemědělstvím, lesnictvím, vodním hospodářstvím a územním plánováním, a na posílení meziresortní spolupráce.

I když nás pravděpodobně čeká v příštích letech řada výzev, je důležité i nadále rozvíjet u dětí a dospělých v rámci EVVO také kritické myšlení, aby-

chom jako společnost snadno nepodléhali dezinformacím a propagandě, že za většinu společenských a hospodářských problémů může ochrana přírody a neziskový sektor. Propagandě, ve které není místo pro fakta.

Jako důležitou součást EVVO vnímám také místně zakotvené učení, rozvoj aktivního občanství a participaci žáků na reálných projektech v jejich okolí. Programy jako Škola pro udržitelný život rozvíjejí prostřednictvím porozumění místu, praktické péče o místo a aktivního zapojení do života komunity u žáků, učitelů a dalších občanů kompetence potřebné pro udržitelný život. Bez aktivních občanů, kteří ve svém každodenním osobním, občanském a profesním životě jednají odpovědně vůči lidem a přírodě, se zejména v příštích letech neobejdeme. Každý z nás může přispět svým chováním a aktivním přístupem k pozitivním změnám ve svém okolí.

Za celou redakci vám přeji klidné vánoční svátky a úspěšný rok 2026.

Tereza Burešová
Zdroj: <https://mzp.gov.cz>

Cyklojízda s konšely jako EVVO

To, že cyklista valí po cyklostezce, na cyklopruhu nebo se protáhne tzv. nepravou jednosměrkou, není samozřejmé. Zkrátka ona cyklistická infrastruktura, jak se těmto vychytávkám říká, není vůbec samozřejmá. A ta nesamozřejmost je v naší staré Evropě přímo úměrná geografické poloze na ose od západu na východ. Jaké jsou tedy nutné předpoklady pro to, aby tato procyklistická opatření spatřila světlo tohoto světa?

První z nich je, kromě existence cyklistů, pochopitelně politická vůle. Analyzovat tento mnohavrstevný pojem nechme politologům, nám tu stačí připomenout, že ani politická vůle zajišťovat bezpečnější a pohodlnější podmínky pro cyklisty v krajském městě není samozřejmá. Z pohledu EVVO můžeme říci, že, tak jako mnohé jiné společenské fenomény, vyrůstá i toto politické puzení z kořenů vzdělávání, výchovy a osvěty. A na to už se můžeme trochu blíže podívat.

Nuže, vzdělávat politiky ve vrcholných funkcích prakticky nejde, jsou přeci ti nejvzdělanější a nejchytřejší. Vychovávat je, toť idealistická představa z kategorie šťastné beztržní společnosti. A tak nám zbývá jen ta osvěta. A k té se v oblasti šetrné dopravy, tedy pěší a cyklistické, hlásí nezisková organizace Hradec na kole (<https://hradecnakole.cz>).

Jedním z dobře viditelných počínů nadšenců z tohoto spolku byla červnová komorní cyklojízda ulicemi města Hradce Králové společně s vedením zdejšího magistrátu, s paní primátorkou a jejimi

třemi náměstky. Smyslem akce bylo ujistit konšely, že v tomto cyklistickém městě mohou stále počítat s aktivní cyklistickou veřejností, která bedlivě sleduje místní dopravní politiku, realizace i plány, které se jí týkají, a navíc si uvědomuje provázanost jednotlivých druhů dopravy a jejich vliv na kvalitu životního prostředí, zdraví obyvatel a organismus města.

Trasování cyklojízdy se zaměřilo pochopitelně i na kritické body kolařů využívaných komunikací, byť z časových důvodů jen omezeně. Tajnou a neoficiální informací, kterou v případě potřeby autor tohoto textu popře, je, že kvůli potřebě projet jistý pro cyklisty uzavřený úsek, byli účastníci nuceni porušit pravidla dopravního provozu. No řekněte, přece nebudou ve společnosti nejvyšších městských šarží kvůli pár metrům chodníku slézat z kola, že? Na druhou stranu je potřeba chápat ošemetnost situace. Ano, stačí si vybavit vzpomínku na to, jak nyní již bývalý primátor města doplatil na jednu takovou osvětovou výjízdku s cykloaktivisty. Doplatil doslova – pokuta jej neminula.

Ale vraťme se k letošní červnové akci. Jejím vyvrcholením bylo pracovní posezení v příjemném prostředí Bajkazyly. V místě, které má EVVO k šetrné dopravě zakotvenou ve svých stanovách. Kromě toho poskytuje azyl i alternativní kultuře, hudebníkům z různých koutů světa a sbírá kola pro Afriku a Ukrajinu.

Zbývá diplomaticky dodat, že i ona závěrečná diskuze, již výhradně ve statické poloze, byla přínosná a vedená v přátelském duchu. Nemýlím-li se, tak obě strany vyjádřily s akcí plnou spokojenost. Ovšem možná i proto, a zde opět něco prozradím, že pořadatelé ze spolku Hradec na kole vedení statutárního města taktně zamlčeli, že na nich provádí ekologickou osvětu. A tady opět prosím laskavého čtenáře a čtenářku Ekotonu, v tomto krátkém textu vlastně již podruhé, aby i toto tajemství zůstalo jen mezi námi. ■

Mirek Petr,
Východočeská pobočka STUŽ
mirek.petr@email.cz

Jedenáctý ročník specializačního studia pro školní koordinátory EVVO

SEVER Horní Maršov zakončil ve spolupráci s organizacemi DIVIZNA Liberec a Paleta Oucmanice již 11. ročník specializačního studia pro školní koordinátory EVVO. Během pěti setkání se účastníci potkali nejen s lektory ze zapojených středisek ekologické výchovy, ale i s odborníky z celé ČR. Věnovali se tématům, která jsou nezbytná ke koordinaci EVVO na škole: klimatické výzvy a adaptace, wellbeing skrze přírodu, ekonomické souvislosti udržitelnosti, ochrana přírody a biodiverzity, jak využívat metody místně zakotveného učení, badatelství nebo výuka venku.

Kurz nabídl jak teoretické vhledy, tak praktické zkušenosti od učitelů, kteří již studium absolvovali v minulých letech. Atmosféru studia tvořili především samotní účastníci svou otevřeností a sdílením zkušeností.

Z reflexí účastníků vyplynulo několik zásadních postřehů o environmentální výchově (EV):

- EV není jen prostředek, ale i cíl učení. Její výsledky nelze vynutit – vyžadují podmínky, které podporují vnitřní motivaci.
- Nadšení a autenticita učitele jsou nezbytné – vytvářejí bezpečný prostor, kde mohou být aktivní i žáci.
- Při realizaci EV jsou žáci více v centru pozornosti než samotné učivo – a to nejen po intelektuální stránce, ale i po stránce vztahové a osobní.

– Péče o vztahy a vnitřní motivaci posouvá výuku do nové roviny a mění role učitelů i žáků. EV se tak stává „průkopníkem“ systémového posunu ve vzdělávání.

– Je nutné budovat vztahy i navenek, zejména s rodiči. Pro úspěch školy je důležitý soulad mezi tím, co dělá škola a co očekávají rodiče.

– Výuka venku a práce s prostředím přináší nové možnosti – jinou organizaci času a prostoru, probuzení zájmu, zlepšení wellbeingu žáků i podporu citlivosti k hodnotám.

Zkušenost účastníků potvrzuje, že proměna školy směrem k udržitelnosti a kvalitní environmentální výchově nevychází z metodik či osnov, ale z osobního přístupu pedagogů. Specializační stu-

dium tak i v letošním roce ukázalo, že environmentální výchova je především o postojích, vztazích a ochotě měnit zaběhnuté způsoby výuky. ■

*Eliška Hájková, SEVER Horní Maršov
eliska.hajkova@ekologickavychova.cz*

Královéhradecký kraj

Královéhradecký kraj je poskytovatelem dotace na realizaci Specializačního studia pro koordinátory EVVO.

KAPRADÍ 2025

Tradiční setkání škol a institucí našeho kraje, které se zabývají ekologickou výchovou, se letos konalo v působivých historických prostorách Valdštejské lodžie u Jičína. Doufali jsme, že tyto prostory, propojené s řadou uměleckých aktivit, pomohou umocnit letošní zaměření programu konference. Tentokrát jsme totiž zvolili hlavní téma, kterému se ještě žádný z předchozích 25 ročníků setkání nevěnoval, a to „Umění a ekologie aneb jak prostřednictvím umění komunikovat ekologická témata“.

Tomu odpovídalo i zaměření dílen: účastníci zjistili, jak mohou v rámci ekologické výchovy využít storytelling, divadelní improvizaci či principy udržitelného divadla. Dozvěděli se, jak s environmentální tematikou pracovat ve výtvarné kultuře. Nechyběla ani hudební dílna zaměřená na přírodní lyriku či představení výukového programu Město, krajina, zahrada, který se v lodžii nabízí školám. Zájemci o land-art tvořili venku v přilehlém parku Libosad.

Podle výsledků hodnotících dotazníků byli účastníci s kvalitou lektorů i s celkovou organizací akce velmi spokojeni.

Na dopoledním plénu se ve společné prezentaci představilo účastníkům 8 organizací, které v Královéhradeckém kraji poskytují školám a veřejnosti služby v rámci ekologické výchovy, např. výukové programy pro žáky, metodickou podporu a vzdělávání pro učitele a osvětové akce.

Letošní KAPRADÍ navštívilo celkem 90 účastníků. Z řad hostů pozdravil př-

tomné Ing. Rostislav Jireš, radní Královéhradeckého kraje pro životní prostředí a zemědělství, a náměstek ministra životního prostředí Ing. Eduard Levý.

Akce se konala díky podpoře Královéhradeckého kraje a Ministerstva životního prostředí. Hlavním pořadatelem bylo Středisko ekologické výchovy SEVER Horní Maršov, o.p.s., ve spolupráci s organizací Valdštejské imaginárium, z.ú. ■

*Hana Kulichová, SEVER Horní Maršov
hana.kulichova@ekologickavychova.cz*

Jak to bylo s Kapradíčkem a ostatními rostlinami?

Kapradíčko není jenom malé kapradí, ale především Konference a praktické dílny pro pedagogy mateřských škol, letos realizovaná již po šestnácté. A co ty ostatní rostliny? Byly v centru zájmu. Proč? Inu proto, že bez nich bychom si jen těžko dovedli představit náš život...

Že zelené rostliny jsou jediné organismy, které si dokáží samy vytvořit potravu a co k tomu potřebují, jsme věděli. Ale abychom si uvědomili, že skleníkový efekt ani oxid uhličitý bychom neměli zatracovat, potřebovali jsme si vyslechnout poutavou přednášku Mgr. Oty Petříka. Zastupoval na konferenci Český svaz ochránců přírody a jeho prezentace nám umožnila zajímavý úhel pohledu na danou problematiku.

A co jsme se dozvěděli? Sečteno a podtrženo: CO_2 není špatný, naopak

je jedním z nejdůležitějších plynů na planetě, protože podmiňuje fungování fotosyntézy a umožňuje zadržování a rovnoměrné rozložení tepla v atmosféře (skleníkový efekt). Důležité ale je, aby ho bylo tak akorát. Příliš málo CO_2 by omezilo růst rostlin, příliš mnoho CO_2 otepluje atmosféru nad přípustnou mez.

A teď přichází 1. AHA moment: věděli jste, že CO_2 vyprodukovaný dýcháním rostlin, živočichů a mikroorganismů mnohonásobně převyšuje CO_2 vyprodukovaný lidskou činností? Já to tušila,

ale že je rozdíl tak veliký, mě překvapilo. Zdálo by se tedy, že je všechno v pořádku a my se nemusíme snažit snižovat CO_2 v ovzduší. Opak je ale pravdou. CO_2 vyprodukovaný přírodou je totiž rázem pohlcen právě rostlinami (resp. každým fotosyntetizujícím organismem) a přirozeně se tvorba a spotřeba CO_2 doplňují a jsou v rovnováze. Zdravý selský rozum tedy říká, že CO_2 který vyprodukujeme my lidé, uvádí přírodu do nerovnováhy. A teď přichází na řadu AHA moment č. 2: sázením stromů si nepomůžeme! ▶

Sázením stromů není možné změny klimatu vyřešit, přece jenom bude nutné se v leccm omezit. Ale to je na jiné a delší povídání.

Takový silný kalibr hned na úvod bylo třeba něčím zjemnit, tak jsme si rádi vyslechli povídání Marty Moličové z MŠ Na Daliborce v Hořicích, kde ani tak nesázejí stromy, ale zaměřují se hlavně na rozšíření zahrádky o nové druhy rostlin – hlavně bylinek, zeleniny a květin. Sklízají a semenaří. A co jim to přináší? Především radost z kontaktu s přírodou při pozorování přilákaného hmyzu, sklizení vlastnoručně vypěstovaných dobrot, ale i dobrý pocit, že to, co dělají, pomáhá přírodě i lidem. Semínkovnu i další projekty plánují společně děti i dospělí podle 7 osvědčených kroků Ekoškoly. Titul Ekoškola získala MŠ

Na Daliborce již v roce 2021 na základě projektu Zelená cesta.

A co se dělo dál? Účastnice si vychutnaly pestrou paletu přístupů a metod, které jim lektorky předvedly na svých praktických dílnách. S paní Evou Kotyzovou jsme si prostřednictvím loutkového příběhu prožili uvěřitelný příběh pětiletého chlapce, který možná usnul na mechové postýlce. Živý sen ho přivedl ke zjištění, že v přírodě jsou rostliny, ale i další tvorové, které přímo ovlivňujeme svým chováním, kteří si zaslouží naši pozornost a ledačemu se od nich můžeme naučit. Ať chceme, nebo ne – jsme součástí přírody...

Seveřanka Kateřina Lichtenbergová čarovala s přírodními barvami z rostlin, kterými příroda jen hýří – zvláště v tomto podzimním období. Nepřeberné množství námětů, jak s nimi pracovat a hlavně experimentovat po celý rok jsme nejen dostali vzorně sepsané, ale hlavně jsme si je užili na vlastní kůži.

A do třetice všeho dobrého! Vydali jsme se na zatravněný pozemek školy, kde na nás již čekala skupinka předškolních dětí z Mateřské školy Kukleny. Společně jsme se vydali na trasu s pěti stanovišti a na každém z nich děti plnily praktický úkol. Při úvodní „rozcvičce“ se seznámily se všemi součástmi živé a neživé přírody a mohly tak vnímat sebe jako její nedílnou součást. Vyzkoušely si být rostlinou, aby zjistily, jaké má části. Vydechovaly oxid uhličitý a s kartičkou s obličkem CO_2 běžely k maketě listu stromu, kam každé svůj obliček připnulo (vydechlo). Pak přidaly kapky vody, které strom čerpá ze země, a pomocí

žluté pentle od sluníčka přidaly do celého procesu energii. List se jim za to odměnil kyslíkem, který si mohly odtrhnout z jeho rubové strany. Překvapením bylo, že to celé neprobíhá kvůli nám lidem, ale strom (a všechny další zelené rostliny) si tak vyrábí potravu. A co můžeme udělat, aby vzduch byl čistší? Přece chodit pěšky, jezdit na kole nebo koloběžce. Nápadů měly děti dost.

Na dalších stanovištích děti „vařily“ z nasbíraných obrázků rostlin, poznávaly bylinky po čichu, ale také se dozvěděly, že ne každá rostlina se dá jíst. A co na konec? Na posledním stanovišti děti vybraly z hromady věcí ty, které byly vyrobeny z rostlin. A čeho bylo nejvíce? Zaručeně papíru. Děti jím svědomitě naplnily modrou textilní popelnicí a společnými silami ji odvezly k maketě papírny. S vědomím, že tříděním papíru zachránily alespoň jeden strom, spokojeně odcházely na oběd do své mateřské školy. A co paní učitelky? V průběhu stezky se také zapojily, a nakonec celý program podrobily důkladné reflexi. ■

Lenka Hronešová,
SEVER Hradec Králové

lenka.hronesova@ekologickavychova.cz

Rostlinu roku 2025 – starček úzkolistý – najdeme i v Krkonoších

Česká botanická společnost vyhlásila rostlinou roku 2025 starček úzkolistý (*Senecio inaequidens*), invazní druh pocházející z jižní Afriky. Tento žlutě kvetoucí druh je ale hrozbou pro naši přírodu. Botanici Správy KRNAP jej zaregistrovali už i v Krkonoších.

Jedná se o polokeř (naše domácí starčky jsou jednoleté až vytrvalé byliny) z čeledi hvězdnicovitých. Je vysoký 20–50 cm (někdy i víc), stonky jsou bohatě větvené a hustě olistěné přisedlými čárkovitými, špičatými a poněkud dužnatými listy. Květní úbory o průměru 10–15 mm skládají bohatý chocholík. Zlatožlutých okrajových jazykovitých květů je cca 10–15. Plodem jsou hustě chlupaté nažky s chmýrem, díky kterému je vítr může rozšiřovat i na větší vzdálenosti.

Rostliny (genotypy již přizpůsobené podmínkám Evropy) kvetou od června do října (až listopadu). V původní domovině, Jihoafrické republice, roste na pastvinách, horských svazích i v korytech dočasných toků – u nás (zatím) obsazuje především synantropní stanoviště: šterkové násypy, okraje komunikací, skládky materiálu a opuštěné plochy např. na nádražích. Podíváte-li se na mapu výskytu druhu v ČR (www.pladias.cz), pak místa výskytu výrazně korespondují s dálniční sítí.

I když je výskyt starčku úzkolistého v Krkonošském národním parku zatím omezen na několik lokalit, představuje jeho šíření riziko i pro tuto unikátní oblast. První výskyt byl zaznamenán v roce 1999 v Harrachově (lokalita Na Mýtě), později v roce 2014 u vlakového nádraží ve Vrchlabí a v roce 2018 znovu v Harrachově při okraji silnice směrem ke státní hranici. Zatím poslední záznam pochází z roku 2023 z Labského dolu, kde se starček objevil na okraji asanované cesty Lavina.

„Zatím šlo o malé skupiny rostlin, které se podařilo odstranit, ale u invazních druhů nelze jejich další šíření vyloučit. Rádi bychom veřejnost požádali o pomoc při sledování výskytu této rostliny – vaše informace mohou pomoci zabránit jejímu rozšíření,” apeluje botanik Správy KRNAP Josef Harčarik.

Nebezpečí dalšího šíření je i hlavní důvod, proč se starček úzkolistý stal rostlinou roku. Předseda České botanické společnosti Milan Chytrý to komentuje těmito slovy: *„Vyhlášením starčku*

úzkolistého rostlinou roku chceme upozornit na problematiku rostlinných invazí a jejich vliv na přírodu i společnost. Je to příležitost vzdělávat veřejnost a motivovat ji k ochraně naší biodiverzity.” Tento starček je totiž schopný vytvářet souvislé porosty a zcela vytlačit původní rostlinstvo. Navíc je to rostlina jedovatá, a pokud se rozšíří do luk a pastvin, může ohrožovat hospodářská zvířata přímo, ale toxické alkaloidy se mohou dostat třeba i do mléka nebo medu.

Česká botanická společnost vyzývá všechny zájemce, aby pomohli mapovat výskyt starčku úzkolistého prostřednictvím aplikace iNaturalist.org. V případě Krkonošského národního parku můžete využít i oficiální kontakty Správy KRNAP (<https://www.krn timer.cz/kontakty>) a lokalitu nahlásit přímo. ■

Daniel Bílek, Správa KRNAP,
dbilek@krnap.cz

Jiří Dvořák, Správa KRNAP,
jdvorak@krnap.cz

Chřástal polní volá o pomoc

Září je měsícem odletu do afrických zimovišť jednoho z nejohroženějších ptáků české přírody – chřástala polního (*Crex crex*). Tento plachý a na loukách skrytý žijící pták je známý svým nezaměnitelným nočním voláním „crex-crex“, podle nějž získal své latinské označení. Přestože býval běžným obyvatelem horských luk, dnes čelí dramatickému úbytku vhodných stanovišť a jeho počty zůstávají povážlivě nízké.

Chřástal polní hnízdí v Krkonoších zejména mezi 400–900 metry nad mořem, na vlhkých stanovištích s vyšším porostem, která poskytují dostatek úkrytu nejen pro hnízda, ale i pro samice a mláďata. Vhodné prostředí však mizí – kvůli časnému kosení, odvodňování luk, chemizaci i nevhodným technologiím hospodaření.

V Krkonoších začal systematický monitoring chřástala v roce 1997, tehdy bylo v Krkonoších zjištěno 63 samců, přičemž nejvyšší zaznamenaný počet 135 samců je z roku 2003. V roce 2024 však už bylo zaznamenáno pouze 17 samců, v letošním roce to bylo 25–30 volajících samců. I z toho je vidět, že počty šly v posledních 30 letech rapidně dolů. Při monitoringu lze využít i odchyty chřástala takzvaně na hlas. Láká se na imitaci jeho hlasu z re-

produktoru. Pokud se chřástal v dané lokalitě vyskytuje, minimálně se alespoň ozve, v lepším případě i přiběhne, aby domnělého soka vyhnal ze svého teritoria. Poté uvízne v ornitologické síti, která je natažená těsně u země. Ornitolog následně chřástala okroužkuje a opět vypustí. Díky kroužkování se ornitologové dozvídají mnoho zajímavého o životě chřástala, třeba to, že se někteří vracejí hnízdit do stejné oblasti.

Chřástal potřebuje k životu dva až tři hektary neposečených luk, ideálně ale pět hektarů na jedince. Jak senoseč postupuje, přesouvá se i chřástal, životní prostor se mu tak zmenšuje. Pokud se rozhodlají vyběhnout na pokosenou louku, stávají se snadnou kořistí dravců, vran či krkavců. Při kosení mohou být

zničena také hnízda chřástalů s vejci. Nejlepším řešením je posunout dobu senoseče na červenec či počátek srpna, kdy už mají chřástalové vyvedená mláďata a nejsou tolik ohroženi.

Od dubna či května příštího roku tedy opět zbystríme, zda tohoto vzácného ptáka neuslyšíme. Pokud tomu bude v oblasti Krkonoš, nahláste svá pozorování na e-mail kmikslova@knap.cz. Každé hlášení je cenným střípkem do mozaiky poznání o rozšíření tohoto tajemného druhu, jehož ochrana je možná jen díky spolupráci lidí, kteří se o přírodu zajímají a chtějí ji chránit. ■

Daniel Bílek, Správa KRNP
dbilek@knap.cz
Foto: Richard Stehlik

V Královéhradeckém kraji máme již čtyři certifikovaná střediska ekologické výchovy

V letošním roce úspěšně absolvovaly certifikační audit další tři organizace. Ke Středisku ekologické výchovy SEVER Horní Maršov se přidaly obecně prospěšné společnosti A Rocha-Křesťané v ochraně přírody, Centrum rozvoje Česká Skalice a Středisko ekologické výchovy SEVER Hradec Králové a společně tak rozšířily počet držitelů certifikátu kvality z celé České republiky.

Co deklaruje takový certifikát kvality?

Certifikované organizace musí splňovat nejen stanovená kritéria v daných oblastech, ale aby si certifikát udržely (uděluje se na 4 roky), musí svou práci i celkové fungování neustále posouvat dále. To zaručuje dlouhodobou kvalitu služeb a vysokou profesionalitu certifikovaných organizací.

Jak certifikace probíhá?

Zájemci o certifikaci mají k dispozici materiály obsahující sadu kritérií, indikátorů a dalších námětů rozdělených do 4 oblastí: management, programové pracoviště, programy a ekologický provoz.

Pokud organizace vyhodnotí, že kritéria splňuje, a má pro to i důkazy (nestačí jen čestné slovo), podá si přihlášku k certifikaci a následně projde auditem. Audit provádí vždy dva auditoři a výstupem z něj je podrobná zpětná vazba z posouzení dokumentů a z celodenní návštěvy organizace, která obsahuje vyhodnocení současného stavu i doporučení k dalšímu rozvoji. V případě splnění podmínek organizace následně získá certifikát. Za celý proces odpovídá Síť středisek ekologické výchovy Pavučina, z. s., a podporuje ho i Ministerstvo životního prostředí. Více informací o certifikaci naleznete zde: <https://www.certifikace-sev.cz/>.

Jak prožívaly průběh certifikace jednotlivé organizace a co jim přinesla?

Všichni zúčastnění se shodují na tom, že měli z celého procesu trochu strach. Barbora Štásková z A-Rocha říká: „Již na začátku jsme měli z auditu velké obavy.

Bylo pro nás těžké si představit jeho průběh. Mělo nás překvapit přímot, otevřenost a profesionalita auditorek. Měly pro nás mnohé dobré rady a připomínky, které se teď snažíme naplňovat.“ Marta Kmoníčková z Centra rozvoje ji doplňuje: „Vnímali jsme, že jde o vzájemné sdílení zkušeností a inspiraci, nikoli jen o kontrolu. Celý proces nám dodal klid a jistotu, že naše cesta je smysluplná. Je hezké cítit, že v tom nejsme sami.“

Celkové dojmy a motivace shrnuje i Karin Richterová ze SEVERu Hradec Králové: „Chtěli jsme se dál posunout, zaměřit se na naše slabá místa a těm věnovat patřičný čas a prostor. Certifikace byla rámcem, který nás směřoval v jednotlivých oblastech, pomohl uvědomit si, co všechno je třeba a jak toho dosáhnout.“

Doporučily by zástupkyně nově certifikovaných organizací certifikaci i ostatním?

Určitě! I zde se zástupkyně organizací shodují, že certifikace přináší řadu výhod – motivuje k lepším výkonům, průběžnému rozvoji služeb, budování kvalitního personálního i provozního zázemí, brání stagnaci, a nakonec i umožňuje chlubit se navenek a posilovat tak důvěru klientů, partnerů i veřejnosti. ■

*Karin Richterová,
SEVER Hradec Králové,
Marta Kmoníčková,
Centrum rozvoje Česká Skalice
a Barbora Štásková, A-Rocha*

EVVO a občanství

Předkládat čtenářům Ekotonu příspěvek o podílu EVVO na výchově k občanství a k demokratickým hodnotám, je jako nošení dříví do lesa. Stejně jako připomínat fakt, že širší veřejnosti zůstává tato důležitá součást ekologického vzdělávání stále víceméně utajena. Žijeme právě v době, kdy si ve zvýšené míře uvědomujeme křehkost demokratického systému. Systému, který ekologické vzdělávání umožňuje a podporuje, což není samozřejmé. Musíme se proto ptát, jestli tento občanský aspekt v EVVO ještě více neposílit, a jak ho lépe propagovat navenek. Dnešní doba si o to říká.

V této souvislosti lze zaznamenávat až depresivní povzdechy slovenských kolegů při letním hodnocení vlastní činnosti. Povzdechy nad otázkou, zda v disciplíně prohlubování občanského rozhledu udělali dost. Že tyhle jejich úzkostné sebekritické myšlenky vyvolává současná společensko-politická situace v jejich zemi, asi netřeba blíže popisovat. V podstatě tu jde o to, že nemalá část slovenských občanů podléhá tendenční propagandě. Propagandě o tom, že za většinu společenských a hospodářských problémů může ochrana přírody a neziskový sektor. Propagandě, ve které není místo pro fakta, důkazy a odborná posouzení.

Takto například vidí současný stav slovenské společnosti tamní význačný ekopedagog Richard Medal nebo matador environmentální scény, profesor Mikuláš Huba. Bývalý státní tajemník MŽP SR Michal Kiča si zoufá nad tím, že státní ochrana přírody nemůže plnit své úkoly. Institucionální ochrana přírody jako by neexistovala. A přičinnou souvislost spatřuje v tom, že mnoho lidí na vesnicích při předvolební kampani uvěřilo populistickým dezinformacím, legendě, že za jakýkoliv diskomfort může ochrana přírody.

Připustit si, že by k obdobné a prudké destrukci desetiletí budovaných správních institucí rezortu životního prostředí nebo kultury mohlo dojít i u nás, se pochopitelně zdráháme. Avšak jistota a záruky tu neexistují. Potvrzuje to vývoj a informace z řady zemí. Zatím ale můžeme stále tvrdit, že nám jakýsi oddechový čas a prostor k odvrácení nebo alespoň oslabení oné protidemokratické vlny, která se valí světem, zůstává.

V rámci onoho darovaného času není na škodu si připomenout, že součástí EVO je i vštěpování zásad kritického myšlení. Tedy i navýsost aktuální potýkání se s dezinformacemi. Ty se týkají nejrůznějších sfér života, oblast životního prostředí a ochrany přírody nevyjímaje. Týkají se také všech věko-

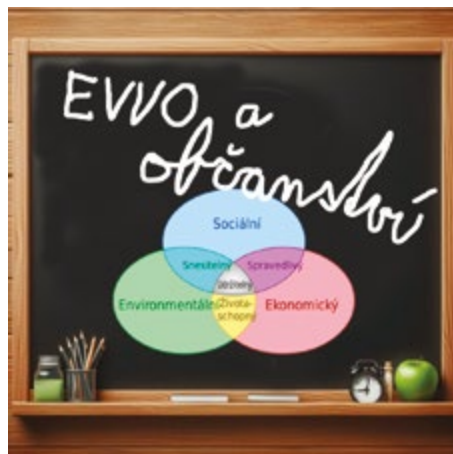
vých kategorií, ale přeci jen ve zvýšené míře těch, kteří jsou „závislí“ na sociálních sítích, a těch méně zkušených. STUŽ k této problematice uspořádala spolu s Centrem pro otázky životního prostředí UK a s pražským Informačním centrem OSN na jaře tohoto roku seminář za účasti předních odborníků.

Seminář se zaměřil na způsoby zneužití informací či jejich náhradu dezinformacemi a na využití vědecky podložených dat k tvorbě veřejných politik a různých strategií. Zároveň naznačil způsoby, jak se proti dezinformacím bránit, a to jak v rovině osobní, tak i systémové. To vše ve světě, kde lež nesporně přináší výhody a instituce hájící pravdu slábnou. Ve světě, kde v informačně přebujelém prostředí je nám prostá pravda stále vzdálenější. Kde jsou lidé ochotni dezinformacím naslouchat navzdory poznání, které jim umožňuje zavedený vzdělávací systém. Jak tedy čelit měnící se atmosféře ve společnosti, kde i naši známí fake news věří a neověřené informace šíří?

Profesor Jan Konvalinka, známý biochemik, vycházel ze svých bohatých zkušeností s dezinformacemi a hoaxy ve vztahu k AIDS a pandemii covidu. Jeho hlavní obavy se však týkají přežití demokracie. A tady dochází k neradostnému závěru, že my tuto válku zatím prohráváme.

Sociolog Vojtěch Pecka, který se zaměřuje na dezinformace v souvislosti s klimatickou krizí, upozornil na fenomén člověka vystaveného dlouhodobé expozici dezinformací. Tvrdí, že takový jedinec ztrácí schopnost rozlišit věrohodné informace od těch nevěrohodných.

A jaké řešení tedy odborníci na boj s dezinformacemi nabízejí? Za zmínku stojí navrhované řešení pedagoga a pu-

blicisty Bohumila Kartouse. Spočívá v regulaci technologií přinášejících onu informační smrt a v zavedení ověřené digitální identity. Za vzor na poli boje s dezinformacemi dává Skandinávii a Pobaltí s jejich vysokou mírou důvěry ve stát a zavedené instituce. „Naděje existuje. Pokud bychom ji ztratili, ztratili bychom i možnost ovlivnit svoji budoucnost,“ doslova řekl.

Mimochodem, jak jsou na tom ve jmenovaném okruhu zemí s úrovní ekologického vzdělávání a výchovy? Troufám si odhadovat, byť je ta problematika samozřejmě složitější a přesahuje rovinu nejen ekologického vzdělání, ale vzdělání vůbec, že tu nepůjde o souvislost čistě náhodnou. ■

Mirek Petr,
Východočeská pobočka STUŽ
mirek.petr@email.cz

Zdroj: Tiskové zprávy ze semináře STUŽ Stav ochrany přírody a životního prostředí na Slovensku: Jak dál při obraně před devastací vládní mocí a semináře Dezinformace jako nástroj „změny kurzu“ v politice založené na evidenci. Jde o tiskové zprávy, které autor tohoto textu spolupracuje. Záznamy ze seminářů STUŽ lze zhlédnout i ze záznamu, a to na odkazu <https://stuz.cz>.

A Rocha připravila další akci pro školy a veřejnost

Na začátku byl nápad, že když pravidelně konáme tradiční výstavu hub na začátku školního roku, mohli bychom uspořádat na konci školního roku výstavu rostlin. To se letos skutečně podařilo a první ročník se konal ve dnech 18.–20. 6. 2025. Výstavu živých, pokud možno kvetoucích rostlin, jsme uspořádali v zasedací místnosti obecního úřadu v Dobřém ve spolupráci s Naturou Hlinné. Výstava měla název Rostliny kolem nás s podtitulem Od dáblíka po slzičky Panny Marie. Přestože bylo v těchto dnech opravdu velké horko kolem 30 °C, podařilo se shromáždit, určit a prezentovat na 160 druhů vyšších rostlin.

Při sběru rostlin a instalaci výstavy nám vypomohli mnozí známí, děkujeme zvláště Josefu Kučerovi, Janě Křepelové a Jaroslavu Reslovi. Návštěvníci mohli vidět luční, lesní a mokřadní druhy nebo polní plevely. Zároveň byla část výstavy věnována bylinkám, jedovatým rostlinám a invazním druhům. U skleníčky s rostlinou byl vždy správný vědecký název a občas i lidový název dané rostliny (např. hvozdík kropenatý – slzičky Panny Marie, bršlice kozí noha – kerkhart, jitrocel kopinatý – psí ocas, divizna černá – sluneční hůl apod.).

Krátký popis druhů seznamoval návštěvníky se zajímavostmi, které k rostlině patří – pro příklad uvádím čtyři z nich:

Bolehlav plamatý (*Conium maculatum*) – obsahuje jedovatý alkaloid coniin. Ve starověku dávali odsouzenecům k smrti vypít číši bolehlavu. Nejznámější obětí byl Sokrates.

Tužebníků jilmový (*Filipendula ulmaria*) – rostlina nasládlé voní, čaj z květů

tužebníku pomáhá při nemocech z nachlazení (přírodní aspirin).

Předvedli jsme i pozoruhodnou **ločiku kompasovou** (*Lactuca serriola*), která své listy nastavuje k severu a jihu jako ručička kompasu a jejich plocha je kolmá k půdě. Tím se listy vyhnou žáru poledního slunce a odpařují méně vody.

Invazní **slunečnice topinambur** (*Helianthus tuberosus*) pochází ze Severní Ameriky, v Evropě se poprvé pěstovala v roce 1619. Její velké hlízy jsou jedlé a obsahují inulin, proto jsou vhodné jako náhražka brambor pro diabetiky. Šíří se do okolí i malými hlízkami.

Ukázali jsme i nejrůznější plody se zahnutými háčky, které ulpívají na srsti zvířat, a tím se rozšiřují. Příkladem je řepík, lopuch, kuklík či svízel přitula. Kdo chtěl, mohl si to na sobě vyzkoušet. U poznávačky našeho obilí se přiřazovaly výrobky z něj vytvořené: chléb – pšenice, vločky – oves

a pivo – ječmen. V případě zájmu bylo možné se podívat na obrazovku mikroskopu, který pro lidské oko zvětšil list kopřivy se žahavými chlupy nebo lapací měchýřek masožravé plovoucí rostliny bublinatky.

Na výstavu zavítaly školy z Podbřezí, Bílého Újezdu a MŠ a družina Dobré, pro které byl zvláštní dopolední program rozdělen na dvě části (komentovaná prohlídka výstavy a hravý program o rostlinách v altánku na návsí). Celkově se výstavy zúčastnilo během dvou dnů přes 160 lidí. Návštěvníci si mohli z výstavy odnést nejen hezký zážitek, ale také knížky a magnetky z nakladatelství SEN Natura Hlinné nebo barevnou kytici do vázy z invazní rostliny lupiny mnoholisté.

Věříme, že bychom mohli také z této akce udělat časem tradici. ■

Filip Laštovic, A Rocha-Křesťané
v ochraně přírody, o.p.s.
flastovic@arocha.cz

Novinky ze střediska OBZORY: certifikace, tábory i nové prostory

Léto bylo v našem vzdělávacím středisku OBZORY opravdu nabitě. Ačkoli jsme se věnovali prázdninovým aktivitám s dětmi, zároveň jsme nezapomněli a posouvali naši činnost zase o krok dál.

Velkou radost máme z toho, že jsme na jaře úspěšně prošli auditem Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina a získali tak oficiální certifikaci environmentálně vzdělávacího střediska. Certifikát je pro nás potvrzením, že naše programy, přístup i provoz jdou správným směrem. Zároveň nás motivuje k dalšímu rozvoji a dává jistotu, že stojíme na pevných základech.

Prázdniny jsme naplnili dvěma velkými akcemi: příměstským badatelským

táborem a stanovým táborem v indiánském duchu. Obě akce přinesly dětem spoustu dobrodružství, nových dovedností a radosti z objevování přírody. Bylo krásné sledovat, jak se děti učí spolupracovat, respektovat prostředí kolem sebe a zároveň si užívají letní čas naplno.

Letní měsíce byly pro nás produktivní – využili jsme je také k vylepšování našich vzdělávacích prostor na Staré radnici v České Skalici. Díky tomu se mohou naši návštěvníci těšit na příjem-

nější prostředí pro programy, workshopy i setkávání.

Jsme rádi, že můžeme být součástí širší sítě organizací, které se věnují environmentálnímu vzdělávání, a těšíme se na další školní rok plný společných zážitků, nových programů a spolupráce. ■

*Mgr. Marta Kmoníčková,
Vzdělávací programy OBZORY
Centra rozvoje Česká Skalice o.p.s.
marta.kmonickova@centrumrozvoje.eu*

Přírodovědné a historické soustředění v Prachově

K době prázdnin patří dětské letní tábory a soustředění. Konají se na různých místech a výjimkou není ani Muzeum přírody Český ráj. Každoročně tu máme hned dva tábory, a to pro přírodovědce a pro historiky.

Děti se na ně hlásí už od ledna a většinou se účastní několik let po sobě, až pak je jim osmnáct a už to nejde. Letos tu takoví zasloužilí pracovali. Jedna jako oddílová vedoucí a další jako brigádníci na dalších potřebných místech.

Přírodovědci mají na starosti zvířata v zahradě. Není to jednoduché, nakrmení a v čistém prostředí musí být nejen králíci, morčata, drobné slepice, křečky, želvy, agamy, obojživelníci, ale také několik druhů hmyzáků. Na závěr si účastníci připravují prezentace. V týmech jsou vždy nejen zkušení, ale i začátečníci a zapojit je potřeba všechny. Domů si pak odvázejí batikovaná trička, která si nejen sami vyrobili, ale také předvedli na velké módní přehlídce.

Historici prožívají svůj tábor v místech, kde se v roce 1866 odehrála druhá největší bitva Prusorakouské války. Mají k dispozici nejen výstroj a výzbroj tehdejších armád a navštíví místa v okolí, kde probíhaly historické události, ale vyzkoušejí si také správně reagovat na

povely a uvařit jídlo v kotlíku. Na závěr se koná Tažení Českým rájem, kde si na předem připravené trase pochodu prověří to, co se na táboře naučili.

Zážitky si odnášejí samozřejmě i vedoucí táborů a další dobrovolníci zajišťu-

jící ubytování, zásobování a stravování. Na shledanou v roce 2026! ■

*Marcela Šanderová,
Muzeum přírody Český ráj
mpcr@seznam.cz*

Prázdninový kurz místně zakotveného učení pro MŠ se opět vydařil

Třetího ročníku prázdninového kurzu místně zakotveného učení se zúčastnilo rekordních 20 pedagožek mateřských škol z šesti krajů ČR.

Středisko ekologické výchovy SEVER Hradec Králové uspořádalo začátkem srpna 3denní prázdninový kurz místně zakotveného učení (nejen) pro pedagožky mateřských škol. Účastnice čekal pestrý program plný informací, zábavy, sdílení a inspirace. V příjemném prostředí Horního Maršova se účastnice dozvěděly, co je to vlastně místně zakotvené učení (MZU) a jaké má principy. Také zjistily, jak postupovat po „žebříku MZU“, aby vše zvládly, nechaly část zodpovědnosti na dětech a měly ze své práce radost.

Organizátorky ze SEVERu potěšilo, že se akce zúčastnily nejen budoucí či

začínající, ale i ostřílené pedagožky – nejmladší bylo 15 let a nejstarší 61 let. Všechny se aktivně zapojovaly, skvěle komunikovaly a nebály se vnášet do diskusí a práce různě pohledy.

Účastnice ocenily zejména množství inspirativních a konkrétních nápadů využitelných v praxi, sdílení a spolupráci s učitelkami z jiných MŠ.

I zpětné vazby byly velmi pozitivní, dovolujeme si několik z nich vybrat a sdílet je s Vámi:

- „Vývážené, skvělé, obohacující, motivující.“
- „Oceňuji kvalitní a dobré jídlo, střídání akčních aktivit s posloucháním

informací, zapálený přístup lektorek, hodně nabitě – zejména pondělí.“

- „Byla tu legrace, a to bylo inspirující!“

Ve vzkazech od účastnic jsme našli i poděkování za dobrou práci, podněty k přemýšlení, příjemnou atmosféru, jasné a bohaté informace, prožitek a lidský přístup.

Jak vidíte, kurz se vydařil a již nyní se těšíme na příště. Pokud se chcete prázdninového kurzu MZU také zúčastnit, napište nám a my vám včas pošleme pozvánku. ■

Karin Richterová,
SEVER Hradec Králové
karin.richterova@ekologickavychova.cz

Škola pro udržitelný život: žáci řeší upcyclaci i plýtvání jídlem

V letošním ročníku programu Škola pro udržitelný život žáci opět pracovali na tématech, která si sami zvolili. Jednali se zastupitelstvem, vedením školy nebo jídelny. Program již několikátým rokem propojuje klimatické vzdělávání s místně zakotveným učením a ukazuje, že můžeme ovlivnit přímo v naší obci velké téma jako je klimatická změna.

Představujeme vám 2 příklady opatření zaměřených na snižování uhlíkové stopy z Královéhradeckého kraje.

Třebechovák – odpady v obci

Žákyně z kroužku Třebechovák při DDM Třebechovice se rozhodly věnovat problematice odpadů. Vytvořily pocitovou mapu a vizi obce, které se staly podnětným materiálem pro zastupitelstvo. Uspořádaly dvě upcyclační dílny pro veřejnost. Vytvořily hru o třídění odpadu. Navštívily Domov důchodců Zdislava, kde se seniory sázely květiny.

Žákyně si všechny aktivity samy vymyslely a zorganizovaly. Téma odpadů pojaly nejen jako otázku ekologie, ale také jako příležitost pro mezigenerační setkávání a dialog s vedením obce. Provázela je paní učitelka Eva Kučerová.

ZŠ Železnická Jičín – plýtvání jídlem

Žáci ze ZŠ Železnická Jičín se již třetím rokem věnovali tématu plýtvání jídlem. Provedli dotazníkovou šetření mezi strávníky i zaměstnanci. Vytvořili plakáty o plýtvání jídlem. Uspořádali „Mňamka týden“ s oblíbenými jídly. Navštívili bezodpadovou školní jídelnu v Tanvaldu, která jim byla inspirací. Jednali s vedením školy, jídelny i města o zavedení změn v provozu, například samoobslužného výdeje obědů.

Žáci sami formulovali návrhy, prezentovali je na zastupitelstvu a získali podporu vedení školy i města. Díky tomu mají jejich návrhy reálnou šanci ovlivnit chod jídelny a snížit množství vyhazovaného jídla. Provázela je paní učitelka Eva Budínská.

V obou projektech je klíčové, že žáci nebyli jen účastníci, ale tvůrci. Sami volili témata, plánovali postup, jednali s dospělými a obhajovali své návrhy. Program tak ukazuje, že participace žáků může být cestou k reálným změnám v životě obce i školy.

Více se o programu a dalších projektech dozvíte na webových stránkách programu Škola pro udržitelný život (<https://www.skolaprozivot.cz>). Přihlásit se můžete i tento školní rok. ■

*Eliška Hájková, SEVER Horní Maršov
eliska.hajkova@ekologickavychova.cz*

Program je podpořen z projektu Klima jako místní téma – Rozvoj klimatického vzdělávání prostřednictvím místně zakotveného učení a programu Škola pro udržitelný život. Tento projekt je financován Evropskou unií v rámci Národního plánu obnovy. Cílem projektu je rozvoj kompetencí potřebných pro řešení příčin a dopadů klimatické změny u vzdělavatelů, žáků, veřejné správy a dalších aktérů v místních komunitách prostřednictvím propojování místně zakotveného učení a klimatického vzdělávání. Realizace projektu: říjen 2023 – listopad 2025.

Tento projekt je financován Evropskou unií v rámci Národního plánu obnovy.

Len a vlna – tradice pro budoucnost

Návštěvníci Domu obnovy tradic, ekologie a kultury (DOTEK) v Horním Maršově měli díky projektu podpořenému Královéhradeckým krajem v letošní letní sezóně možnost důkladně poznat technologické postupy a dovednosti zpracování obnovitelných materiálů – lnu a vlny – a porozumět v širším kontextu významu těchto řemesel pro region a pro udržitelné hospodaření v krajině.

Téměř 200 návštěvníků – převážně rodin s dětmi – prošlo 10 dílnami, ve kterých se nabízely dva typy vzdělávacích programů spojených s řemeslnými dílničkami.

První program, inspirovaný příběhem Jak krtek ke kalhotkám přišel, se týkal tradiční podhorské a horské plodiny lnu. Návštěvníky jsme provedli celým životním cyklem materiálu – od semínka až po šetrnou likvidaci dosloužilých lněných výrobků. Účastníci si v zahradě DOTEKu prohlédli políčko se lnem, pak si vyzkoušeli lámání, vochlování lnu až po práci na kolovrátku a tkalcovském stavu a měli možnost si odnést vlastnoručně vyrobený provázek či panenku. Na zářijové Lněné slavnosti pak za pomoci návštěvníků proběhla slavnostní sklizeň dozrálého lnu.

Druhý program Od ovečky ke svetru se týkal vlny. Na rozdíl od pěstování lnu se chov ovcí v Krkonoších objevil teprve nedávno. I v tomto případě si návštěvníci prošli celým procesem zpracování vlny – od stříhání ovcí až po hotový svetr. Děti i dospělí se potěšili s živými ovečkami, dozvěděli se, proč a kdy se ovce stříhají, a vyzkoušeli si, jak hebká a zároveň odolná může být čerstvě

ostříhaná vlna. Osahali si rozdíl mezi surovou a vypranou vlnou a zjistili, kolik práce se skrývá za měkkým klubíčkem vlny a pletením svetrů. Součástí programu byla ukázka tradičních postupů – praní vlny, její česání a spřádání. Návštěvníci si vyzkoušeli práci s vřetenem

či kolovratem a pochopili, jak z jemných pramínků vznikne příze. Děti se pustily do filcování vlny a vzniklé výrobky si na památku odnesly.

Dospělí měli možnost získat informační materiály o historii řemesel, technologii výroby, o životním cyklu surovin a současně nabídku moderních výrobků ze lnu a vlny.

Programy probíhaly venku, v bezprostředním kontaktu s přírodou a zvířaty, což přineslo řadu autentických zážitků. Účastníci si neodnesli jen nové dovednosti a znalosti, ale i větší úctu k práci našich předků a k obnovitelným přírodním zdrojům, které je potřeba chránit a šetrně využívat. ■

*Hana Kulichová, SEVER Horní Maršov
hana.kulichova@ekologickavychova.cz*

Královéhradecký kraj

Půda – bohatství, po kterém šlapeme aneb Jak pečovat o půdu (nejen) na školní zahradě

Středisko ekologické výchovy SEVER Horní Maršov realizovalo v roce 2025 nový projekt, jehož cílem bylo představit žákům a pedagogům význam a vznik půdy a zejména to, jak o půdu šetrně pečovat, a co naopak nedělat. K tomu jsme natočili videa, připravili seminář pro pedagogy a vytvořili nové vzdělávací programy o půdě.

Půda jako téma pro vzdělávací programy pro žáky či vzdělavatele nebývá příliš často zařazováno. Přitom je to téma velmi důležité a souvisí s mnoha dalšími environmentálními problémy, například s klimatickou krizí. Jedním z důležitých kroků při řešení této situace je také obnova zdraví půdy. Tedy půdy, která bude mít dostatek živých organismů a živin, bude zadržovat a filtrovat vodu, bude ukládat uhlík a díky tomu bude moci poskytovat dostatek zdravých potravin a plnit další ekosystémové funkce. Mnoho občanů, škol i dalších institucí vlastní kus pozemku a s ním důležitou půdu. Bohužel mnoho z nich si význam půdy neuvědomuje a s tím ani možnosti práce s ní a dopady své činnosti na ni. Projekt *Půda – bohatství, po kterém šlapeme aneb Jak pečovat o půdu (nejen) na školní zahradě*, měl několik následujících částí:

19.–20. 9. se v Horním Maršově konal třetí ročník Zahradního setkání (se-

tkání nadšenců do zahradní pedagogiky a přírodních zahrad), tentokrát na téma půda. Jak o půdu šetrně pečovat nám představila inspirativní Adéla Hrubá. Konkrétní aktivity využitelné ve školách a školkách nám ukázala Julie Včeláková z pražského Ekodomova. Druhý den jsme tradičně vyrazili na exkurzi, tentokrát na ukázkovou přírodní zahradu MŠ Chleny a přírodní zahradu Dobromysl v Záměli.

V rámci projektu jsme natočili tři několikaminutová videa ve spolupráci s půdním biologem doc. RNDr. Ladislavem Mikem, Ph.D. První video vysvětluje, z čeho je půda složená, druhé co v ní žije a třetí jak o půdu šetrně pečovat.

Důležitým výstupem z projektu bylo pilotní ověření nově vzniklých programů o půdě pro žáky 3.–5. třídy ZŠ. První část programu proběhla na naší ukázkové přírodní zahradě, kde se žáci seznamovali s významem a složením půdy (včetně její živé části). Druhá část

programu probíhala na zahradách zapojených škol. Tam jsme si prakticky představovali, jak se o půdu v zahradách lépe starat. Některé školy si vyzkoušeli pálení biouhle.

Nově odpilotované programy budou v naší nabídce od jara 2026. Více informací najdete na našich webových stránkách www.sever.ekologickavychova.cz (sekce přírodní zahrady). ■

Šárka Škodová, SEVER Horní Maršov
sarka.skodova@ekologickavychova.cz

„Projekt byl podpořen Ministerstvem životního prostředí, projekt nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.“ www.mzp.cz

Ministerstvo životního prostředí

Academia Mercurii: „Ekologie nás baví“

Ekologickou výchovu v naší škole pojmáme jak teoreticky, výukou ve třídách, tak také prakticky v rámci projektových dnů, a to je právě to, co studenty baví. Ve 2. pololetí školního roku 2024/2025 jsme měli tři takovéto akce.

Prvním jarním projektem bylo již tradiční zapojení naší školy do celostátní akce „Uklidíme Česko“, a to připadlo jako vždy našim prvním ročníkům. Pod vedením pana učitele Ing. Jana Sršně se uklidila oblast v okolí náchodského zámku, se kterým naše škola sousedí. Žáci byli na svůj výkon hrdí, množství odpadků je překvapilo a sami řekli: „Doufáme, že uklizené prostředí vydrží co nejdéle a návštěvníci tak uvidí náš krásný Náchod v tom nejlepším světle“.

Druhou akcí byla návštěva čističky odpadních vod v Bračci. Tento program si zvolil pan učitel Mgr. Martin Vrabec, který ekologii vyučuje, a pojal to jako praktické doplnění své výuky. Studenti se zaměřili na sledování dlouhé, a po ekologické stránce zajímavé, cesty znečištěných vod z našich domácností až k úplnému vyčištění a vrácení vody zpět do přírody. Překvapujícím zjištěním pro studenty byl fakt, že klíčovými hráči při procesu čištění jsou přátelské bakterie, které jsou schopné zbavit vodu 99 % všech nečistot.

A protože vedení přidružených škol UNESCO ČR, kam naše škola patří, vybralo pro rok 2025 společné téma všem členským školám, ochranu ledovců, tak nešlo jinak, než uspořádat projektový den s tímto zaměřením. Naše škola se tak ponořila do tématu, které je stále

aktuálnější – tání ledovců. Tuto akci vedla paní učitelka Mgr. Lenka Krulichová, která celý projekt zahájila tím, že své studenty rozdělila do tří týmů, a to vyplněním osobnostního dotazníku tak, aby se v týmech sešli studenti podle svých přirozených talentů (řeč, psaní a grafika).

Tým grafiků se postaral o vizuální stránku projektu, vytvořil velkou nástěnnou mapu světa, na které barevnými značkami vyznačil ledovce podle jejich stavu (zdravý, ohrožený, zaniklý). Tým pisatelů vytvořil sborník mizejících ledovců, ve kterém ke každému ledovci z mapy připojil základní informace o jeho poloze, aktuálním stavu a o dů-

sledcích jeho tání pro okolní přírodu i člověka. Tým řečníků připravil poutavou prezentaci, ve které seznámil ostatní žáky školy s problematikou tání ledovců, jeho příčinami a důsledky. Zároveň vyhlásil výzvu „Záchrana ledovce“ – každý, kdo během dne udělá něco pro životní prostředí, si vezme modrý papírek (symbol kry) a připíchne jej na nástěnný ledovec jako symbol jeho obnovy.

Všechny naše projekty spojily znalosti, kreativitu i akční přístup a ukázaly, že i malé činy mohou vést k velkým změnám. ■

Mgr. Dana Jarolímová, ředitelka školy

Gymnázium Dobruška na Filipínách

Gymnázium Dobruška na Filipínách – čtete dobře. Až tak daleko od nás (10 000 kilometrů, šest časových pásem) se už ví o tom, co děláme v naší škole.

Zúčastnil jsem se mezinárodní křesťanské ekologické konference A Rocha, jejíž české sídlo se nachází v Dobrému u Dobrušky. Měl jsem (před zástupci z 22 zemí) hodinový workshop o podobách ekologické výchovy a mluvil jsem mimo jiné o tom, jak si naše škola půjčila jablonoňový sad v Bohuslavicích a odpracovala tam tisíce dobrovolnických

hodin. Naučili jsme se spoustu věcí, které se dítě školou povinné ve školních lavičích sotva naučí – pozorovat a krmit zpěvné ptáky, řezat náletové dřeviny, prostřihávat stromy, hrabat trávu, řezat suché větve, tvořit útočiště pro ještěrky, ježky a zpěvné ptáky, stavět krmítka z odpadového dřeva nebo třeba hloubit díru pro kadibudku. Naučili jsme se, že

po tvrdé práci přichází sladká odměna (možt z našich vlastních jablek) a že práce v přírodě a pro přírodu je radost.

Až příště zavítáte na Filipíny, zeptejte se na Gymnázium Dobruška... ■

Mgr. Petr Pokorný

I exkurze s výtvarkou může mít ekologickou linku

Takovou exkurzi jsme ještě nezažili. Jeli jsme do Broumova, prohlédli jsme si slavný barokní klášter a střed města s mnoha krásnými stavbami z posledních čtyř století, na několika místech jsme se zastavili a skicovali a fotili, co nás zaujalo. Ale ještě víc nás zaujala návštěva Diakonie Broumov, kde se recykluje oblečení z celé republiky – neuvěřitelných 500 tun oblečení měsíčně.

Pan ředitel Hendrichovský nás provedl celým provozem a ukázal nám, kolika různými způsoby se dá využít oblečení, které k nim doputuje. Některé končí v českých secondhandových prodejnách, jiné v rozvojových zemích, deky jdou do psích útulků, hračky do dětských domovů atd. Z nepoužitelného textilu se dělají stavební desky, a co víc, Diakonie Broumov je první místo na

světě, kde se recyklují zimní bundy a kde se z nich, světe div se, vyrábějí luxusní konferenční stoly.

Po prohlídce jsme si každý vybrali nějakého plyšáka a ještě zašli do firemní prodejny a koupili si, co se nám líbilo. Přemýšleli jsme také o odvrácené straně konzumní společnosti, o plýtvání oblečením a o potřebě nakupovat oblečení moudře. A zároveň jsme se podivo-

vali nad všemi těmi barvami, tvary, vzory a styly oblečení a ptali se jeden druhého, co se komu líbí a proč. Vždyť naše každodenní oblékání prozrazuje, jaké máme výtvarné citění. ■

*Mgr. Petr Pokorný
a žáci 4.G Gymnázia Dobruška*

Environmentální akce na SPŠ, OŠ a ZŠ Nové Město nad Metují

Žáci odborné školy oslavili Den Země exkurzí na největší květinovou a zahradnickou výstavu v České republice. Žáci základní školy navštívili v červnu vzdělávací akci v rámci projektu Recyklohraní a vyzkoušeli si recyklaci v praxi. Jak se tyto akce vydařily a co přinesly žákům?

Oslava Dne Země

Žáci odborné školy navštívili v dubnu mezinárodní květinovou a zahradnickou výstavu Flora Olomouc, která je největším svátkem květin. V letošním roce proběhl již 67. ročník výstavy a naši žáci mohli opět načerpat inspiraci a znalosti prohlubující studium zahradnického oboru.

V hlavním pavilonu nás uvítala úchvatná expozice nazvaná Paralelní květy. Květinová aranžmá byla kombinována s uměleckými díly českých sklářských mistrů. Zajímavá byla floristická soutěž pro profesionály a studenty zahradnických škol. Účastníci vázali kytice na téma Staré a nové. Také výstava svačebních kytic byla pro žáky hodnotná.

Na naší exkurzi jsme oslavovali nejen květiny, ale také Den Země. V rámci

environmentálního vzdělávání žáci párali po odpovědích na otázky v kvízu po celém areálu krásných Smetanových sadů. Na konci školního roku byli ti nejaktivnější odměněni paní ředitelkou.

Bc. Hana Bartošová

Recyklohraní na vlastní oči

Ve čtvrtek 12. června 2025 se na naší základní škole uskutečnila vzdělávací akce Recyklohraní, kterou jsme si všichni opravdu užili – a především jsme se hodně naučili.

Do školy za námi přijely lektorky projektu Recyklohraní, aby žákům přiblížily, jak velký význam má správné třídění odpadu a recyklace pro naši planetu. A nešlo jen o slova – děti si mohly

prohlédnout a osahat názorné modely, zúčastnily se interaktivních aktivit a soutěží a viděly, jak vypadá druhý život elektrospotřebičů nebo baterií.

Díky velkému množství pomůcek, praktických ukázek a poutavému výkladu se podařilo zapojit i ty nejmladší žáky. Mnozí z nich byli překvapeni, kolik surovin lze z odpadu znovu využít a jak složitá (a zároveň důležitá) cesta za recyklací je.

Akce sklídila velký ohlas – žáci odcházeli nadšení a inspirovaní, pedagogové ocenili odborné vedení i názornost celé prezentace. Děkujeme projektu Recyklohraní za návštěvu a věříme, že tato zkušenost žákům zůstane v paměti i v každodenním životě. ■

Ing. Bc. Monika Kouřimová

Akce pro žáky ubytované v domovech mládeže hradecké zdrávky

Na konci května se žáci ubytovaní v domovech mládeže zdravotnické školy v Hradci Králové vydali na celodenní exkurzi do Litomyšle a nedaleko vzdálených Toulcových Maštálí. Akce byla realizována z MUP Královéhradeckého kraje.

Státní zámek Litomyšl je významná architektonická památka a celý zámec-
ký areál je od roku 1999 zapsán na
seznam Světového dědictví UNESCO.
Prošli jsme si prohlídkovou trasu „Zá-
mek Valdštejnů“. Zlatým hřebem bylo
autentické domácí divadlo Valdštejnů,
které nás naprosto okouzlo. Zámek
je zrekonstruován a zdobí ho více než
10 tisíc sgrafit, ve kterých lze najít 3
klíče. Pověst praví, kdo všechny tři klíče
nalezne, může si něco přát a přání se
mu splní. Nám se tentokrát všechny klí-
če najít nepodařilo, proto se sem ještě
minimálně jednou vrátíme. V okolí zám-
ku je krásný zámecký park a v budově
bývalého zámeckého pivovaru i rodný
byt Bedřicha Smetany.

Další krásy jsme objevili v Toulcov-
ých Maštálích. Přírodní rezervace patří
k nejkrásnějším místům v České repub-
lice. Pískovcové skalní městečko je pro-
tkáno soustavou chodeb, jeskyní a děr.
Počasí nám příliš nepřálo, proto jsme
plánovanou trasu museli zkrátit. I přes-
to jsme si užili výstupy, průlezy, vyhlídky,
a hlavně klid a přírodu kolem nás. ■

*Mgr. Hana Kujalová,
vedoucí vychovatelka DM
VOŠZ a SZŠ Hradec Králové
hana.kujalova@zshk.cz*

Samoučící skupiny – udržitelný rozvoj už běží!

Koordinátoři environmentální výchovy a učitelé, kteří chtějí posunout výuku i fungování školy směrem k udržitelnosti, se začali pravidelně setkávat v tzv. samoučících skupinách. Tyto skupiny kombinují facilitované učení s podporou lektorů a zároveň stojí na sdílení zkušeností mezi samotnými učiteli. V každém setkání bude i debata a poznávání probíhající revize RVP.

Co znamená udržitelná škola?

Úvodní setkání proběhlo na krajském úřadě a neslo se v duchu hledání odpovědi na otázku, co to vlastně je „udržitelná škola“. Účastníci nejprve individuálně i ve skupinách formulovali vlastní představy, následně je porovnávali s modely a rámci, které se v ČR i zahraničí pro tuto oblast používají (GreenComp, Strategie 2030+, SDGs). Diskuze ukázala, že udržitelnost školy nelze zúžit jen na úspory energií nebo hospodaření s odpady – týká se také vztahů mezi lidmi, zapojování žáků i školy do místní komunity a celkového pojetí vzdělávání.

Jako příklad práce uvádíme žebřík udržitelné školy, který sestavili na základě výše uvedených dokumentů lektori

a metodici SEVERu Horní Maršov. Najdete v něm několik rovin, ve kterých se může vaše škola nacházet:

- po řádcích – výuka, prostředí školy a vztahy uvnitř i navenek,
- po sloupcích – povědomí o udržitelnosti přes systematický přístup, zapojení dalších aktérů až po hybatele změn.

Kde je vaše škola a kam byste se chtěli posunout?

Zahrada jako učebna a prostor pro komunitu

Druhé setkání se uskutečnilo v ZŠ Komenského v Novém Městě nad Metují a zaměřilo se na školní zahrady. Účastníci se seznámili s konceptem přírodních zahrad, navštívili místní ukázkovou

zahradu a diskutovali o možnostech, jak zahradu zapojit do výuky napříč předměty. V závěru jsme diskutovali, jak lze tuto tematiku ukotvit do revidovaných RVP a jaké vzdělávací výsledky může podpořit.

Aktivní občanství skrze místně zakotvené učení

Na třetím setkání v Domě dětí a mládeže v Třebuchovicích pod Orebem účastníci hledali odpovědi na otázky: kdo je aktivní občan, jaké dovednosti a postoje potřebuje a jak je může škola rozvíjet. Podělili se s ostatními o své zkušenosti s občanskou angažovaností a zapojením školy do života komunity. Seznámili se s příkladem z Třebuchovic pod Orebem, kde děti z kroužku DDM rozhýbaly veřejnou debatu. Účastníci také společně hledali cesty, jak mohou žákům pomoci přenášet zkušenosti z péče o místo do jejich budoucího života – a jak to vše propojit s RVP.

Samoučící skupiny pokračují v dalších blocích. Všechna setkání jsou pro učitele z Královéhradeckého kraje zdarma.

Další setkání proběhne ve dnech 21.–23. 11. 2025 v Domě obnovy tradic, ekologie a kultury (DOTEK) v Horní Maršově. Téma čtvrtého setkání je Podpora wellbeingu ve škole skrze přírodu.

Více informací a přihlášky jsou k dispozici na webových stránkách ekologickavychova.cz (<https://www.ekologickavychova.cz>) a Školství v Královéhradeckém kraji (<https://skolstvihk.cz/idz/>). ■

*Eliška Hájková, SEVER Horní Maršov
eliska.hajkova@ekologickavychova.cz*

Realizováno v rámci projektu Implementace Dlouhodobého záměru vzdělávání Královéhradeckého kraje reg. č. CZ.02.02.XX/00/23_018/0008973 za podpory Evropské unie.

ŽEBŘÍK UDRŽITELNÁ ŠKOLA

Stupně/oblasti	Rozvoj kompetencí pro udržitelnost	Udržitelné fyzické prostředí (provoz školy, budova školy, zahrada, obec, ...)	Udržitelné sociální prostředí (klima školy, vztahy, ...)
1 Základní povědomí o udržitelnosti <i>Škola učí o udržitelnosti a má zavedená základní opatření.</i>	Vedení žáků k pochopení propojenosti člověka a přírody. Uvědomění si vlivu individuálních rozhodnutí na životní prostředí a společnost.	První kroky k ekologickému provozu školy, spíše nesystematické (příkladem může být třídění odpadu, šetření vodou a energiemi, ...).	Možnost diskuze o ekologických tématech i s vedením školy. Podpora respektujícího vztahu mezi žáky a učiteli. Koordinátor je sám nebo má 1–2 kolegy.
2 Systematický přístup k udržitelnosti ve škole a aktivní účast na vytváření udržitelné školy <i>Žáci a učitelé aktivně ovlivňují provoz školy, realizují společné projekty, práce na udržitelnosti je systematická. (PŘÍKLAD: EKOSKOLA)</i>	Kritická analýza dopadů lidské činnosti na životní prostředí. Rozvoj odpovědného rozhodování, podpora systémového myšlení a schopnosti identifikovat vzájemné souvislosti.	Společná péče o školní prostředí (příklady mohou být školní zahrada i vnitřní prostory), opatření zeleného úřadování jako součást běžného chodu, minimalizace odpadu.	Zapojení skupiny učitelů a žáků do rozhodovacích procesů týkajících se udržitelného provozu školy, vize školy. Podpora participativních procesů, organizace environmentálních dnů. Existuje podporující se skupina učitelů v tématu udržitelnosti.
3 Škola zapojená do udržitelnosti v místě <i>Škola řeší udržitelnost nejen uvnitř, ale i v širším okolí a snižuje svou stopu, zapojuje se do péče o udržitelnou budoucnost místa. (PŘÍKLAD: ŠUŽ)</i>	Společné akce a spolupráce na řešení udržitelných výzev mimo budovu školy. Posilování kompetence aktivního občanství a odpovědnosti za své okolí. Rozvoj schopnosti žáků reagovat na budoucí výzvy a scénáře udržitelnosti.	Přijetí opatření ke snížení ekologické stopy školy (například cílené snížení spotřeby energie, využívání obnovitelných zdrojů), s přesahem do obce – spoluprací na komunitních projektech, sdílením dobré praxe, návrhy na snížení stopy obecních budov.	Žáci i učitelé mají možnost iniciovat vlastní projekty v oblasti udržitelnosti. Reflexe vlivu školy na širší komunitu a životní prostředí. Mezipředmětová výuka je součástí.
4 Škola jako ohnisko udržitelnosti v obci <i>Zapojení firem, institucí a dalších škol – škola se stává centrem vzdělávání o udržitelnosti.</i>	Rozvoj schopnosti dialogu a spolupráce mezi různými skupinami. Aktivní spolupráce s veřejnými institucemi na lokální i národní úrovni.	Podpora zdravého stravování a místních potravin. Uplatňování principů cirkulární ekonomiky. Spolupráce s místními firmami na ekologických projektech. Pravidelný monitoring environmentálních dopadů školy.	Organizace komunitních environmentálních akcí. Výměna zkušeností s jinými školami a odborníky.
5 Udržitelná škola jako hybatel udržitelnosti nejen v místě <i>Škola je lídrem a inspirací v udržitelnosti, má ambiciózní cíle, zapojuje se do iniciativ s širším (např. celostátním, globálním) společenským a environmentálním dopadem a ovlivňuje environmentální a vzdělávací politiku.</i>	Aktivní podpora společných akcí pro dosažení změn v udržitelnosti. Vedení žáků k prosazování udržitelných principů ve společnosti. Podpora individuální iniciativy žáků, aby mohli aktivně přispívat ke změně společnosti.	Zvyšování energetické soběstačnosti školy. Přijetí ambiciózních cílů v oblasti uhlíkové neutrality. Škola je otevřenou inspirací pro ostatní.	Sdílení know-how a mentoring pro ostatní školy, aktivní komunikace školní vize udržitelnosti směrem k veřejnosti a role školy jako iniciátora změn v místní vzdělávací politice. Zapojení školy do iniciativ s širším, například celostátním či globálním, společenským a environmentálním dopadem.

KALENDÁŘ AKCÍ

Správa KRNAP, oddělení environmentálního vzdělávání a výchovy Vrchlabí

čtvrtky listopad 2025 – březen 2026

KRTKÁNÍ

Série čtvrtčních přednášek na různá cestopisná, přírodovědná a ekologická témata. Přesnou náplň jednotlivých přednášek sledujte na www.krnapp.cz. První Krtkání proběhne 13. listopadu. Místo konání: KCEV Krtek, Vrchlabí
Cena: 50 Kč za účastníka
Kontaktní osoba: Michal Skalka, 737 331 912, mskalka@krnap.cz

**15. listopadu, 20. prosince 2025,
17. ledna, 21. února a 21. března 2026**

FOTOVYCHÁZKA DO KRKONOŠ

Pohodový výlet na místa v Krkonoších, která jsou málo známá, ale hodně zajímavá.

Místo konání: bude upřesněno na www.krnapp.cz

Cena: děti do 6 let zdarma, děti od 6 do 15 let 80 Kč, ostatní 150 Kč, rodina 250 Kč

Kontaktní osoba, přihlášky: Radek Drahny, 499 456 310, rdrahy@krnap.cz

6. prosince 2025

MĚJME DÁRKY OD BOSORKY

Předvánoční výtvarná dílna pro dospělé i děti zaměřená na výrobu šperků, triček, malování hrnečků a výrobu svíček.

Místo konání: KCEV Krtek, Vrchlabí
Cena: co si vyrobíte, to zaplatíte
Kontakt: Kamila Nývtová, 499 456 322, knyvltova@krnap.cz

26. prosince 2025

ZVÍŘÁTKOVÉ VÁNOCE

Prohlídky Stanice pro hendikepovaná divoká zvířata s výkladem, zdobení perníčků. Místo konání: Stanice pro hendikepovaná divoká zvířata, Vrchlabí, KCEV Krtek, Vrchlabí

Cena: zdarma
Kontaktní osoba: Kamila Nývtová, 499 456 322, knyvltova@krnap.cz

leden, únor, březen 2026

JELEN LESNÍ, SEZNAMTE SE

Pozorování jelenů v přezimovací obůrci s doprovodným programem. Přesné termíny sledujte na www.krnapp.cz.

Místo konání: přezimovací obora Lysečiny

Cena: 200 Kč za účastníka
Kontaktní osoba, přihlášky: Klára Štěrbová, 499 456 322, ksterbova@krnap.cz

31. ledna 2026

ZIMNÍ KROUŽKOVÁNÍ U KRMÍTKA

Odchyt a kroužkování ptactva s besedou o zimním přikrmování ptáků na

krmítku. Soutěž o ceny od firmy LOVY lojové výrobky.

Místo konání: KCEV Krtek, Vrchlabí a Zámecký park ve Vrchlabí

Cena: 30 Kč za účastníka

Kontaktní osoba: Daniel Bílek, 499 456 322, dbilek@krnap.cz

14. února 2026

NAPŘÍČ VRCHLABÍM

Dobrodružná městská hra pro dvoučlenné či tříčlenné dětské týmy nebo rodinné týmy s dětmi pod 9 let. Objevujeme historické či přírodovědné zajímavosti našeho města.

Místo konání: KCEV Krtek, Vrchlabí a městská zákoutí

Cena: 30 Kč za účastníka

Kontaktní osoba: Daniel Bílek, 499 456 322, dbilek@krnap.cz

22. března 2026

ŽABÍ NÁMLUVY

Představení obojživelníků České republiky a poté stavba žabích zábran.

Místo konání: vybraná lokalita v KRNAP s ohrožením obojživelníků při jarní migraci (upřesnění sledujte na www.krnapp.cz)

Cena: zdarma

Kontaktní osoba: Daniel Bílek, 499 456 322, dbilek@krnap.cz

Aktuální nabídku akcí, přesné časy zahájení a další informace k jednotlivým akcím najdete na www.krnapp.cz.

ZO ČSOP JARO Jaroměř

20. prosince 2025

VÁNOCE PRO ZVÍŘÁTKA

Pokud se chcete o péči o přírodu a živočichy dozvědět více, přijďte si užít sváteční atmosféru do naší záchranné stanice. Čeká vás prohlídka vánočně vyzdobené stanice s průvodcem, zpívání s mladými ochránci přírody Puštiny,

zábavně-vzdělávací program pro rodiny s dětmi a zajímavé přednášky. Zvířátkům můžete pod stromeček přinést i dobroty. Aktuální program a seznam vhodných dobrot pro zvířátka naleznete na našem webu a Facebooku Skupiny JARO.

Místo konání: Záchranná stanice pro handicapované živočichy, Legionářská 45, 551 01 Jaroměř

Bližší informace o akcích na www.jarojaromer.cz a Facebooku Skupiny JARO.

Muzeum přírody Český ráj z. s.

**26.–31. prosince 2025,
od 13 do 16 hodin**

VÝSTAVA BETLÉMŮ

Betlémy z různých materiálů a různých zemí budou vystaveny ve všech místnostech muzea a v zahradě. V minidílně je možno si vyrobit prachovský voskový zvoneček. Samozřejmě nebude chybět Žabí betlém.

Místo konání: Muzeum přírody Český ráj, Prachov

Vstupné: 50 Kč

Kontaktní osoba: Marcela Šanderová,
732 858 380, mpcr@seznam.cz

15. března 2026, start v 11 hodin

JARNÍ ŽABÍ BĚH

Rekreační běh na předem odhadnutý čas. Vhodné pro dospělé, děti i rodiny s kočárky.

Místo konání: Prachov, start před muzeem

Startovné: 50 Kč na trati 7 km, 30 Kč na trati 2 km

Kontaktní osoba: Martin Šandera,
732 858 380, m.sandera@seznam.cz

**Bližší informace o akcích na
www.mpcr.cz.**

Centrum rozvoje Česká Skalice, o. p. s.

březen 2026

PLETENÍ POMLÁZEK

Přijďte se naučit uplést pomlázku z čerstvých vrbových proutků a připravte se na Velikonoce včas a bez zbytečných plastů a odpadů. Proutky budou k dispozici. Přesný termín najdete na našem webu.

Místo konání: Stará radnice Česká Skalice

Vstupné: dobrovolné

Kontaktní osoba: Marta Kmoníčková,
777 653 301, marta.kmonickova@centrumrozvoje.eu

25. dubna 2026, od 10 do 16 hodin

OVČÁCKÉ SLAVNOSTI

Poslední dubnovou sobotu si užijeme ukázky pastvy ovcí, práci ovčáckého psa, přehlídku plemen ovcí a koz, stříhání ovcí, předvedení ručního zpracování vlny, ochutnávku ovčích a kozích sýrů a dalších specialit, nabídku produkce drobných zemědělců, chovatelů a pěstitelů, tvořivé dílny pro děti a mnoho dalšího. Akce se koná za každého počasí!

Místo konání: Babiččino údolí, Ratibořice

**CENTRUM
ROZVOJE
ČESKÁ SKALICE**

**Další informace k jednotlivým akcím
najdete na www.centrumrozvoje.eu
nebo na sociálních sítích
@Vzdělávací programy OBZORY.**

Středisko ekologické výchovy SEVER Hradec Králové

10. prosince 2025, od 9 do 13 hodin

SEMINÁŘ K PILOTÁŽI UČEBNICE O KLIMATU

Interaktivní seminář je určen učitelům 2. st. ZŠ a SŠ, kteří mají zájem ve výuce odpilotovat Příručku uživatele Země v době klimatické změny. V únoru (10. 2. 2026) bude následovat evaluační seminář, kde si společně nasdílíme zkušenosti, nápady a tipy k učebnici.

Místo konání: SEVER HK, Pražská třída 1/46, Hradec Králové

Lektor: Ing. Martin Kříž, spoluautor příručky, Chaloupky o.p.s.

Cena: 500 Kč (v ceně je lektorné a drob-

né občerstvení, 2 ks učebnice pro pilotáž získáte zdarma)

Kontaktní osoba:
Karin Richterová,
603 725 695,
karin.richterova@ekologicnavychova.cz

**Bližší informace
o akcích na
www.ekoseverhk.cz.**

SEVER
STŘEDISKO EKOLOGICKÉ VÝCHOVY
HRADEC KRÁLOVÉ

Středisko ekologické výchovy SEVER Horní Maršov

5. prosince 2025 – 4. ledna 2026

HLEDÁNÍ VÁNOČNÍHO ZÁZRAKU

Co je pro vás zázrak? Netradiční vánoční program pro rodiny s dětmi, při kterém si projdete cestu od zázračného narození Ježíška, přes zázraky zimní přírody, až po ty nejmenší divy, které máme kolem sebe skoro každý den.

Místo konání: DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury, Horská 175, Horní Maršov

Kontakt: Infokoloniál DOTEK, tel. 739 203 205, infokolonial@ekologicka-vychova.cz

14. února 2026

MASOPIST

Tradiční masopustní rej v masopustních maskách s žertovnými hrátkami a dobrotami z farské kuchyně.

Místo konání: DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury, Horská 175, Horní Maršov

Kontakt: Infokoloniál DOTEK, tel. 739 203 205, infokolonial@ekologicka-vychova.cz

21. března – 6. dubna 2026

VELIKONOCE NA DOTEKU

Program s rukodělnými dílničkami s velikonoční tematikou pro rodiny s dětmi. Místo konání: DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury, Horská 175, Horní Maršov

Kontakt: Infokoloniál DOTEK, tel. 739 203 205, infokolonial@ekologicka-vychova.cz

**Blíží informace o akcích na
www.dotek.eu.**

ČTENÁŘI PÍŠÍ EKOTONU

Prostě Míra

Vzpomínám v tomto textu na muže, který celý život zasvětil přírodě a jejím tajemstvím. Znal jsem ho necelých třicet let. Je to hodně, nebo málo? Míra byl prostě Míra! Každý o něm takto mluvil.

Pro mě to byl veliký kamarád, s kterým jsem zažila mnoho akcí, rodinných či pracovních. Vybavuji si rodinný cyklistický výlet s tehdy ještě malými dětmi. Jeli jsem na odpověď do lesů. Děti už odmítaly dále pokračovat a polykat jenom kilometry, proto jsme zastavili u Stříbrného rybníka. Míra šel ihned zoologizovat do nejbližšího okolí, zkoumal mrtvé dřevo. Náhle se ozval radostný výkřik. Míra objevil brouka, kterého v hradecských lesích ještě neviděl. Jeho radost neznala mezí. A já si z něho dělala legaci, že nemusí vyjít dle do dalekých krajín, že vzácnosti někdy čekají pět kilometrů od bydliště.

Míra byl i vynikající lektor. Mnohokrát jsem si ho najímala na své aktivity pro „Hradečku“. Říkal svému působení na veřejnost evangelizace a já tento pojem ráda i nadále používám. Učil mé žáky pozorovat přírodu ve městě, rozeznávat různá stanoviště, mnozí poprvé použili smýkačku, pozorovací nádoby a další entomologické pomůcky. Nejsilněji mi utkvěla v paměti exkurze do Babiččina údolí. Žáci očekávali pohodovou procházku

po turistických trasách, ale Míra pro nás vybral cestu po prudkých svazích údolí. Pro mnohé bylo veliké dobrodružství nakonec seběhnout ze svahu dolů k Úpě. Míra se rád obklopoval mladými lidmi, byl trpělivý, klidný a nikdy se neunavil odpovídat na otázky, které jsme mu kladli.

Byl také tělem i duší neúnavný ochránce přírody, jeho znalosti sahaly hodně hluboko do samotných principů fungování světa kolem nás. Byl velkým bojovníkem za záchranu a údržbu vyhlášených lokalit, které jsou přírodně významné – ať už jakkoliv – entomologicky, botanicky, herpetologicky, ornitologicky či jinak zoologicky. Dokázal odhalit a věděl přesně, co která lokalita, chráněné území, či jen remízek potřebuje a co jim schází. To jsem na něm velice obdivoval, jak dokázal přijít věci „na kloub“. Po obhlídce lokality doporučil způsob, jak zachovat nebo zlepšit podmínky pro místní „zvířátka“, jak všem skupinám živočichů říkal. Tyto schopnosti samozřejmě vyplývaly z jeho velké znalosti přírody v ČR a také z jeho četných cest do Afriky, Asie a Jižní Ameriky.

Měl neobyčejný pozorovací talent a uměl odvozovat, co se bude v daném kousku přírody dále odvíjet. Toto vše využil společně se svou ženou ve vyjednávání o ochraně lokalit. S Blankou vytvořili tandem, který se zasloužil o zachování PP Na Plachtě na okraji Hradce. Hlavně jejich záslu-

hou se podařilo po mnoha neúspěšných pokusech toto bývalé vojenské cvičiště v r. 1998 a později v r. 2012 celkově vyhlásit za přírodní památku. Mnohokrát i po vyhlášení se lokalita ocitla v nebezpečí další zástavby, ale nakonec se stala „vlajkovou lodí“ ochranných snah ve východních Čechách.

Dodnes je PP Na Plachtě udržována v rámci pravidelných brigád na jaře a na podzim. Obvyklý počet účastníků bývá 80–140, což je ojediněle v rámci ČR. Brigády se účastní nejen členové ochranných organizací, ale také občané Hradce a žáci základních a středních škol. Mirek byl přítomný na každé z brigád, i zde se projevil jeho lektorské nadání a vedle manuální práce ještě stíhal odborně vysvětlovat zájemcům přírodní zákonitosti lokality, ukazovat hmyzáky a filosofovat o životě.

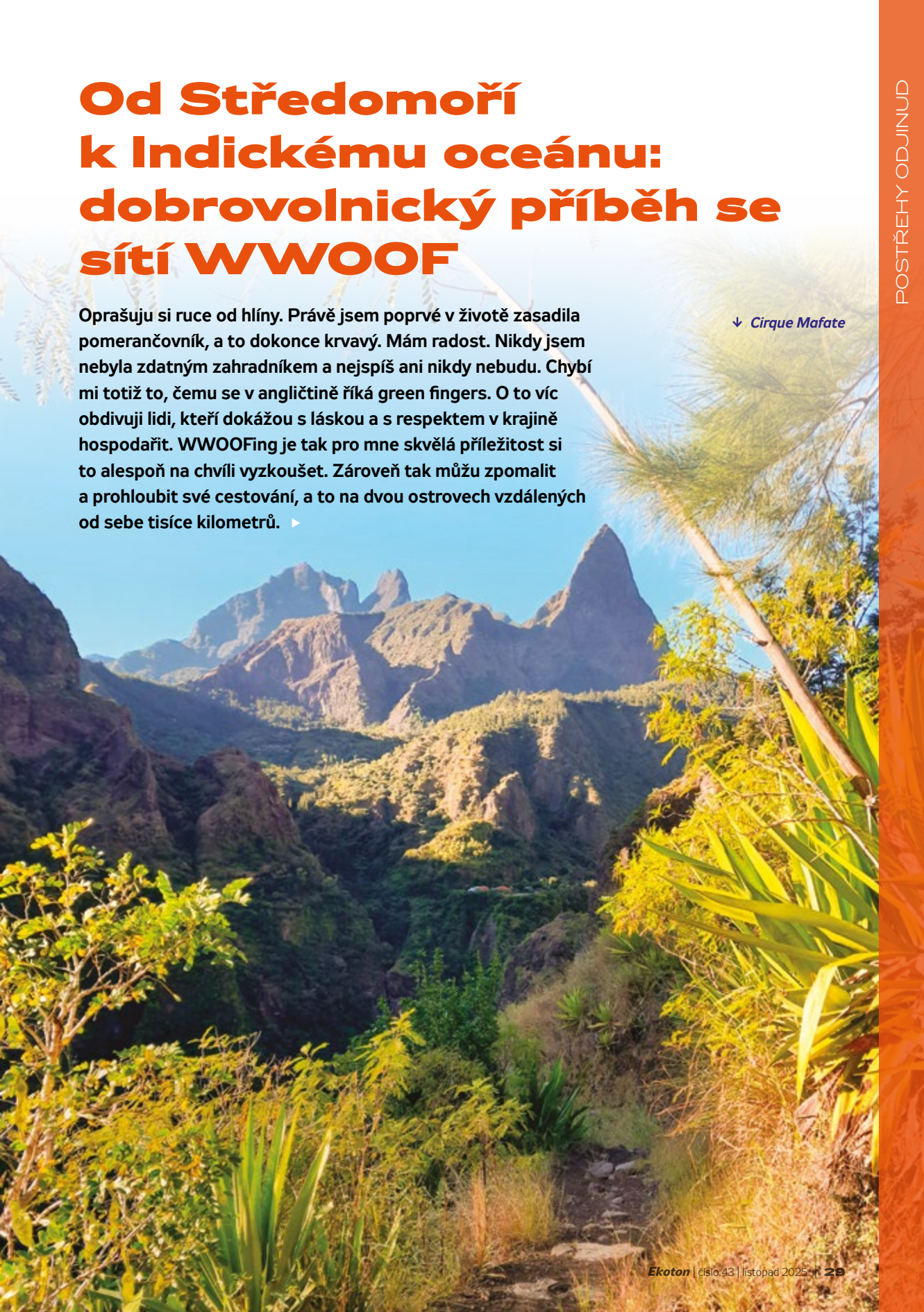
Kdyby nic jiného, tak jen za toto si Mirku zasloužíš obrovský dík. Určitě i tam nahoře pokračuješ ve své jízdě!

Ivana a Ivan Tlaskalovi

Od Středomoří k Indickému oceánu: dobrovolnický příběh se sítí WWOOF

Oprašuju si ruce od hlíny. Právě jsem poprvé v životě zasadila pomerančovník, a to dokonce krvavý. Mám radost. Nikdy jsem nebyla zdatným zahradníkem a nejspíš ani nikdy nebudu. Chybí mi totiž to, čemu se v angličtině říká green fingers. O to víc obdivuji lidi, kteří dokážou s láskou a s respektem v krajině hospodařit. WWOOFing je tak pro mne skvělá příležitost si to alespoň na chvíli vyzkoušet. Zároveň tak můžu zpomalit a prohloubit své cestování, a to na dvou ostrovech vzdálených od sebe tisíce kilometrů. ►

↓ Cirque Mafate

Co je vlastně WWOOF?

World Wide Opportunities on Organic Farms neboli WWOOF je hnutí, které vzniklo ve Velké Británii v roce 1971. Jeho hlavní myšlenkou bylo a dodnes je umožnit komukoliv naučit se skrze praktickou zkušenost pěstovat udržitelně vlastní jídlo. Od té doby se hnutí rozšířilo do 132 zemí po celém světě a v jeho rámci ročně vyjedou za zkušeností až desetitisíce dobrovolníků. Když jsem poprvé na tuto formu dobrovolničení narazila, překvapilo mě, kolik benefitů s sebou přináší. Výměnou za svou každodenní práci na farmě získá každý dobrovolník nejen střechu nad hlavou a kvalitní stravu, ale také nové znalosti o ekologických zemědělských postupech. Navíc pozná místní kulturu a množství zajímavých lidí a vyzkouší si na chvíli žít tak trochu jinak.

Sicilská zkušenost aneb una piccola avventura

Naše první setkání s WWOOFingem proběhlo v Itálii – zemi, kterou není třeba dlouze představovat a kterou nejspíš každý z vás někdy navštívil. A kde jinde začít dobrovolničit na far-

mách než právě tam, kde se vašeň pro dobré jídlo a kvalitní suroviny stala součástí života? Během cesty jsme pobývali na třech farmách v různých regionech, ale nejživěji v nás zůstala vzpomínka na pomoc u Marcelly a Maura uprostřed Sicílie. Tento největší italský ostrov od pevniny odděluje pouhá třikilometrová Messinská úžina, kterou však nelze přejít suchou nohou. Jeho nespornou dominantou je Etna, nejvyšší činná sopka Evropy. Zatímco její vrchol je po celý rok pokrytý sněhem, na úrodných svazích pod ní se daří vinné révě i ovocným sadům. Břehy ostrova omývají hned tři moře a lákají k odpočinku na písčitéch i skalnatých plážích. Vnitrozemí naopak utvářejí kopcovitá pohoří, z nichž jedno se na několik dnů stalo i naším domovem.

MamaTerra Casa

Míjíme městečko Corleone a blížíme se k našemu cíli – farmě MamaTerra Casa, která leží na úpatí hor nedaleko od Sambuca di Sicilia. Po pravé straně nás vítají pšeničná pole, po levé zase sad s pomerančovými a několika olivovníky. Zvukový doprovod tvoří štěkot ko-

kršpaněla a hýkání oslů. Marcella nám doposud na všechny zprávy odepisuje italsky, a tak s napětím očekáváme, zda se vůbec domluvíme. To se vzápětí ukáže jako zbytečná obava a už po prvních minutách z nás opadne veškerá nervozita. Marcella s Maurem na své farmě hospodaří od roku 2004. Kromě pěstování tradičních sicilských obilovin, ze kterých následně ručně vyrábí mouku a těstoviny, se také věnují agroturistice, vedou vzdělávací programy pro žáky a jsou zapojeni do několika projektů s univerzitou v Palermu. Spolu s nimi tu žije několik psů, poníků, koní a oslů. S nimi, jak se později ukáže, budeme trávit každé ráno a večer a péče o ně se stane naší oblíbenou činností.

Den na farmě

Jaké pracovní tempo se od nás očekává, se dovítíme hned druhý den po příjezdu. Naše práce bude trvat každý den zhruba čtyři hodiny a o víkendu nám náleží volno. Hlavním vodítkem je ale Maurovo všudypřítomné tranquillo, tedy klídeček. Náplň práce je každý den jiná. Zároveň máme naplánované dva větší projekty, které bychom měli během našeho pobytu stihnout.

Nášim prvním úkolem je pomoc s kácením smrčků podél příjezdové cesty, které pomalu usychají a při prudkém větru začínají být nebezpečné. S kácením stromů nemáme žádnou zkušenost, ale Mauro nás ubezpečí, že si to večer předtím podrobně nastudoval na YouTube a nám je jasné, že si tu užijeme spoustu legrace.

Další dny se věnujeme přípravě letní pastvy pro koně. Nejdříve výběh očistíme od různých trnitých keřů, které během jara místo zcela ovládly. Následně vytyčujeme pomocí provazu plochu, kterou budeme ohrazovat elektrickým ohradníkem vedeným přes dřevěné kůly. Když nám Mauro ukazuje svůj léty ověřený způsob zatloukání kůlů do země

pomocí traktoru s lopatou, je mi jasné proč se ženy dožívají v průměru vyššího věku. Pravdou ale je, že je to způsob velice efektivní a díky Maurovým schopnostem ovládání lopaty nakonec i velice bezpečný. Práce, která by nám trvala několik dnů, je tak za chvíli hotová. Vrcholem je pak vypouštění koní a poníků ven ze stáje, což je záležitost velice akční a vyžadující správnou koordinaci. Pohled na spokojené býložravce je pak velice uspokojující.

Není to jen la dolce vita

S Maurem a Marcellou si sedneme od prvního dne. Jsou to velmi příjemní a pohostinní lidé se skvělým smyslem pro humor. Mají uvolněný, ale zároveň jasný pohled na to, jak vést farmu a žít svůj život. Kromě legrace máme čas i na hlubší rozhovory a brzy zjistíme, že i oni čelí problémům. Klimatická změna se zde neúprosně projevuje, zejména v létě, kdy teploty kolem 45 °C často znemožňují práci přes den. Sucho a přívalové deště vedou k erozi půdy, občas se kapky promění v kroupy, které zničí část úrody. Tyto zkušenosti je v době klimatické změny příměly vyhradit část polí pro výzkum tradičních sicilských obil-

↑ *Společná fotka s Marcellou, Maurem a „jejich“ wwoofery*

↓ *Kopcovitá krajina pod Monte Genuardo, v pozadí MamaTerra Casa*

lovin ve spolupráci s univerzitou v Palermu. Kromě počasí je občas potrápí i lidé. Jižní Itálie je stále poměrně patriarchální a Marcella se často setkává se situacemi, kdy se okolní farmáři obrací na Mauru, i když farmu vlastní a řídí ona. Přesto působí, jako by je tyto překážky jen utvrzovaly v tom, že jdou vlastní cestou.

S Italy v kuchyni

Mezi povinnosti hostitelů patří dobrovolníkům zajistit také stravu. To je v zemi, kde se o jídle mluví neustále, velká věc. Snídáme většinou sami, ale oběd i večeře jsou společnou záležitostí – stejně jako jejich příprava. Artyčoky, domácí pasta, pecorino od sousedů a čerstvě utržený pomeranč jako dezert se stává rutinou. Blíží se ale Velikonoce a počet obyvatel farmy se zvyšuje. Přijíždí obě mamky našich hostitelů. Díky jejich přítomnosti se zážitky z kuchyně stávají každý den větší zábavou. Obě dámy nemluví anglicky, ale zaúkolovat a instruovat nás umí i přes jazykovou bariéru. Pozoruji Lukáše a je mi jasné,

že si to ohromně užívá. Slavnostní velikonoční oběd má několik chodů. Jako předkrm se podávají na ohni grilované kalamáry. První chod je tradiční sváteční jídlo typické pro okolí Palerma – pasta con le sarde, těstoviny bucatini se sardinkami, fenyklem a šafránem. I druhý chod je typický pro okolí Palerma a je pro nás trochu výzvou. Mauro připravil stigghioli – jehněčí střívká, která jsou obtočená kolem jarní cibulky a pomalu grilovaná na ohni. Ochutnávám, ale myšlenkami jsem už u dezertu. Tím nemůže být nic jiného než slavné cannoli siciliani – sladké trubičky plněné riccotou a zdobené kandovaným ovocem. Od stolu se všichni doslova odkutálíme a já jsem moc ráda, že už nás dneska žádná práce nečeká.

Perla indického oceánu

Jestliže je Sicílie ostrov, který je každému dobře známý, s francouzským Réunionem je tomu spíše naopak. Tolik mě to však nepřekvapuje. Ostatně i na mapě je tento nejjihnější položený de-

partment Francie snadné přehlédnout. To by však byla ohromná škoda. Ostrov patří mezi souostroví Maskarény a najdete ho spokojeně odpočívající mezi oblíbenou dovolenkovou destinací Mauriciem a největším africkým ostrovem – Madagaskarem. Ostrov vznikl sopečnou činností a jeho dominantu Piton de la Fournaise patří dodnes mezi nejaktivnější sopky na světě. Vulkanická činnost zde dala za vznik třem obrovským kalderám, které místní nazývají cirque a které turisty lákají na dlouhé procházky rozmanitou krajinou.

Ve vodách kolem Réunionu najdete vhodná místa k potápění. Abyste ale mohli obdivovat krásu místních korálů, postačí vám i šnorchl. Dávejte si ale dobrý pozor, kde se rozhodnete plavat! Přestože je většina pláží přirozeně chráněná korálovými bariérami, na mnoha místech musely být nainstalovány sítě a zábrany proti žralokům. Kromě několika druhů karet a velryb obývá místní vody i žralok bělavý, a dokonce žralok tygří. Když ale budete dbát doporučení, je takové setkání nepravděpodobné.

Pestří lidé, pestrá kuchyně

Réunion zůstal neobydlen až do 17. století, kdy jej začali osídlivat Francouzi. Kvůli příznivým klimatickým pod-

mínkám se zde brzy rozmohlo pěstování cukrové třtiny a s tím spojené otrokářství. Po jeho zákazu se na ostrov, tentokrát již za placenou práci, začali stěhovat lidé z Číny a Indie. Spojením různých kořenů

v jednu ostrovní společnost vzniklo obyvatelstvo tvořené pestrými a krásnými lidmi, kteří sami sebe považují za kreoly. Tento kulturní podtext pak pozorujeme i v jejich vášni pro hudbu a tanec. Jeho vyvrcholení ostatně pozorujeme s příchodem každého pátku až do pozdního nedělního odpoledne. V tu dobu místní od nejmenších až po nejstarší vyrazí ven do přírody a parků, kde se s radostí věnují pikniku a tanci v místních rytmech. Stejně pestré je to tu i s náboženstvím. Pestrá skladba obyvatelstva se samozřejmě odrazila i na místní kuchyni.

Francouzská kuchyně je zde zastoupena především sladkým a slaným pečivem. Nejběžnějším pouličním jídlem jsou zcela jistě baguettes. Tyhle ostrovní bagety toho snesou hodně – můžete si je objednat s různými náplněmi, například s hranolkami nebo s masovými knedlíčky bouchon nom nom připravovanými na páře. I když je Réunion vanilkou proslavený, překvapilo nás, že jí místní ochucují i slané omáčky k masu. Naopak dle našich předpokladů patří vanilka k nejběžnějším surovinám, které ▶

↑ Ukázka místní kreolské koloniální architektury

↓ Výhledy nad městem Cilaos

se nechávají macerovat v rum arrangé. Tedy v bílém rumu z místního třtinového cukru. Ten můžete najít v každé domácnosti, ochucený například liči, mangem či ananase.

Réunionská zkušenost

Jestliže jsme se na Sicilii báli, zda se domluvíme s hostiteli, na Réunionu to byl o něco tvrdší oříšek. Přestože zde WWOOFing nabízí relativně dost hostitelů, jen málo z nich vítá anglicky mluvící dobrovolníky. Je to velká škoda, protože zdejší farmy mají velice exotické možnosti práce. Například pomoc na banánovníkové či kávovníkové plantáži, zpracovávání léčivých rostlin či pomoc při výrobě parfémů. Nakonec se nám zadaří a získáme pozvání od Rudiho a Laure. Ti uprostřed tropického lesa na pomezí cirque Cilaos provozují horskou chatu a malou zahradu.

Nepřítel *Decalobanthus peltatus*

Rudi a Laure se na ostrov přestěhovali před několika lety z kontinentální Francie. Svůj pobyt na ostrově se roz-

hodli zasvětit ochraně místních lesů, a to zejména podporou endemických druhů. Ty jsou ohroženy hned několika druhy nepůvodních a invazivních rostlin. Těm se v místních podmínkách daří skvěle. Přestože se naši hostitelé snaží, aby si v tomto boji vzala hlavní slovo místní samospráva, ta se zatím jakékoliv iniciativě spíše vyhýbá. Jako projev zájmu o toto téma však Rudimu a Lauře alespoň pomohli získat možnost být součástí sítě WWOOF, přestože se nejedná o typickou farmu. Náš týdenní program na místě je tedy jasně daný. Budeme okolní les čistit od rostliny *Decalobanthus peltatus*. Tato popínavá kvetoucí réva převzala nad místním lesem otěže. Je schopna vytvořit rozsáhlé koberce a pohltnout vše, co jí přijde do cesty. Dokáže bez problémů obrůst místní druhy, například i místní stromové kapradiny. Doslova je udusí. To, jak se sem dostala, nikdo přesně neví. Okolní osadníci však tipují, že se rozšířila z některé ze zaniklých zahrad. Hodiny a hodiny ji vytrháváme ze země. Její kořeny jsou pěkně rozlezlé, ale našťastí ne hluboké, a tak často stačí hrubé tahání. Naopak ve-

lice opatrně ji musíme odmotávat ze stromů, abychom je nepoškodili. Práce je monotónní a při pohledu do okolí je nám jasné, že se nám podaří očistit doopravdy jenom kapku v oceánu. Přesto chápeme význam tohoto boje a obdivujeme naše hostitele, že se do něj pustili.

S WWOOFem na světě kraj

Mohlo by se zdát, že WWOOFing je především o práci na farmě. Ve skutečnosti ale nabízí mnohem víc. Je to jedinečná kulturní zkušenost, šance poznat místní lidi zblízka a současně možnost přispět k ochraně krajiny. Ať už budete uprostřed Indického oceánu vytrhávat invazivní rostliny, nebo pomáhat na sluncem rozpálené Sicilii s uchováváním tradičního zemědělství, stanete se součástí celosvětové komunity lidí, kteří zasvětili svůj život péči o přírodu. Tak kde začnete hledat svého prvního hostitele vy? ■

Katarína Čižmarová,
SEVER Horní Maršov
katarina.cizmarov@ekologickavychova.cz

↓ Ukázka krajiny cirque Cilaos

Zamyslete se ...

V přírodě, včetně Krkonoš, najdeme velmi často rostliny s červenými bobulemi. Poznáte je?

Nápověda:

- Má v názvu ptáka
- Tušalaj
- Květy krásně voní
- Květy kvetou dříve než rostou listy, jedovatá
- Krkonošský rybíz
- V Krkonoších běžný, nejvýše 1420 m n. m. u Luční boudy
- Květy ani plody skoro nejsou vidět. jsou obejmuty listy

Rěšení: A – bez červený, B – lýkovec jedovatý, C – konvalinka vonná, D – čípek objímavý, E – rybíz skalní, F – jeřáb ptačí, G – kalina obecná

Ekoton

číslo 43 | listopad 2025

Bulletin environmentálního vzdělávání,
výchovy a osvěty Královéhradeckého kraje

Vydává:

Královéhradecký kraj
Regiocentrum Nový pivovar
Pivovarské náměstí 1245,
500 03 Hradec Králové

Ekoton je registrován MK ČR
jako periodický tisk pod č. E 15066

Redakční rada:

Ing. Adéla Tlachačová (SEVER)
Ing. Daniel Bílek (Správa KRNP)
Mgr. Radka Urbánková
Mgr. Alena Kosinková
Petr Kutáček, grafik
RNDr. Petr Rybář, čestný člen redakční rady

Redakce:

Ing. Tereza Burešová
tburesova@khk.cz

Náklad: 350 ks

Tisk: Tiskárna Kopretina, Hostinné
Neprošlo jazykovou úpravou

Technické zajištění a administrace:

Středisko ekologické výchovy SEVER Horní
Maršov, o.p.s.
(krajský koordinátor EVVO)
Horská 175, 542 26 Horní Maršov

Krajský koordinátor EVVO:

SEV SEVER Horní Maršov, o.p.s.:
RNDr. Jiří Kulich
tel. 739 203 200
jiri.kulich@ekologickavychova.cz

Od Středomoří k Indickému oceánu: dobrovolnický příběh se sítí WWOOF

- 1 Po našem zásahu
- 2 Čerstvě vysazený pomerančovník
- 3 Pravidelné krmení oslíků a poníků
- 4 Příprava letní pastvy
- 5 Cesta k vodopádu Trou de Fer

